

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

SANJA JAZBINŠEK

**ANALIZA DOSEDANJIH LOKALNIH VOLITEV
V MESTNI OBČINI VELENJE**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

SANJA JAZBINŠEK

Mentor: doc. dr. Miro Haček

**ANALIZA DOSEDANJIH LOKALNIH VOLITEV
V MESTNI OBČINI VELENJE**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA 2007

Analiza dosedanjih lokalnih volitev v Mestni občini Velenje

V diplomskem delu so analizirane lokalne volitve leta 1994, 1998, 2002 in 2006 v Mestni občini Velenje. Analiza le-teh je pokazala politično kontinuiteto na volitvah za župana in v občinski svet. Na vseh analiziranih lokalnih volitvah v občinski svet so največje število mandatorov dobili Socialni demokrati, pri volitvah za župana pa Socialni demokrat Srečko Meh. Leto 2006 je bilo prvo volilno leto, ko je bil pri volitvah za župana potreben drugi volilni krog. Politična kontinuiteta se odraža tudi pri listah kandidatov za občinski svet in pri kandidatih za župana. Za lokalne volitve Velenja je značilna vse manjša volilna udeležba, še posebej v letu 2006, ko je bila 50,77%. Po visoki volilni udeležbi izstopa leto 2002 z 72,75 % volilno udeležbo. Poleg vse manjše volilne udeležbe, je za občane Velenja značilna tudi vse manjša politična participacija na lokalni ravni, kar je pokazal anketni vprašalnik. Ta je pokazal vse manjši interes občanov za lokalno politiko, kljub nezadovoljstvu z delovanjem župana in občinskih svetnikov.

Ključne besede:

- lokalna skupnost, lokalna samouprava, politična participacija, lokalne volitve, občinski svet, župan.

Analysis of previous local elections in municipality Velenje

In my diploma I had analysed local elections in 1994, 1996, 2002 and 2006 in municipality Velenje. In Velenje is well seen political continuity in local election for mayor and municipal councilman. Political continuity showed out also in candidates for mayor and municipal councilman elections. On all analysed elections to municipal councilman a majority of votes got Social democrats. On all elections for mayor won Srečko Meh, a candidate of Social democrats. In year 2006 we had second election circle for mayor for the first time. In political elections is seen smaller percentage of voting, specially in year 2006 with 50,77 percentage of voting. Visit of elections was highest in 2002 with 72,75 percentage of voting. Beside all smaller percentage of voting, show citizens of Velenje also smaller interest for political participation. Questionnaire as well showed smaller interest of citizens for local policy, in spite of dissatisfaction with activity of mayor and municipal councilman.

Keywords:

- local community, local autonomy, political participation, local elections, municipal councilman, mayor.

KAZALO

1. UVOD	7
2. METODOLOŠKI NAČRT IN HIPOTEZI.....	9
2. 1 HIPOTEZI	9
2. 2 METODOLOGIJA	11
3. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	12
3. 1 LOKALNA SKUPNOST	12
3. 2 LOKALNA SAMOUPRAVA.....	13
3. 3 OBČINA.....	14
3. 3. 1 <i>Naloge občine</i>	15
3. 4 ORGANI OBČINE	17
3. 4. 1 <i>Občinski svet</i>	17
3. 4. 2 <i>Župan</i>	18
3. 4. 3 <i>Nadzorni odbor</i>	20
3.5 MESTNA OBČINA	20
3.6 POLITIČNA PARTICIPACIJA	21
4. POLITIČNA PARTICIPACIJA.....	22
4. 1 TIPI POLITIČNE PARTICIPACIJE	25
4. 2 ZVRSTI POLITIČNE PARTICIPACIJE	26
4. 3 OBLIKE POLITIČNE PARTICIPACIJE	26
4. 3. 1 <i>Konvencionalna politična participacija</i>	27
4. 3. 2 <i>Nekonvencionalna politična participacija</i>	28
4. 3. 3 <i>Konvencionalna in nekonvencionalna politična participacija v medsebojni odvisnosti</i>	29
4. 4 HIERARHIJA POLITIČNE PARTICIPACIJE	30
5. POLITIČNA PARTICIPACIJA CIVILNE DRUŽBE.....	31
5. 1 LOKALNE VOLITVE	31
5. 2 VOLILNA PRAVICA	32

5. 3 VOLITVE ČLANOV OBČINSKEGA SVETA.....	32
5. 3. 1 Volilne enote.....	32
5. 3. 2 Organizacija volitev.....	33
5. 3. 3 Kandidiranje.....	33
5. 3. 4 Večinski in proporcionalni volilni sistem.....	34
5. 4 VOLITVE ŽUPANA	35
5. 5 LOKALNA DEMOKRACIJA – NEPOSREDNO ODLOČANJE OBČANOV	35
5. 5. 1 Zbor občanov.....	36
5. 5. 2 Lokalni referendum	36
5. 5. 3 Ljudska iniciativa	37
6. LOKALNE VOLITVE V MESTNI OBČINI VELENJE.....	38
6. 1 OBČINSKI SVET MESTNE OBČINE VELENJE	38
6. 1. 1 Volitve Občinskega sveta MO Velenje – 1994	38
6. 1. 2 Volitve Občinskega sveta MO Velenje – 1998	41
6. 1. 3 Volitve Občinskega sveta MO Velenje – 2002	43
6. 1. 4 Volitve Občinskega sveta MO Velenje – 2006	45
6. 2 ŽUPAN MESTNE OBČINE VELENJE.....	48
6. 2. 1 Volitve za župana MO Velenje – 1994	48
6. 2. 2 Volitve za župana MO Velenje – 1998	49
6. 2. 3 Volitve za župana MO Velenje – 2002	50
6. 2. 4 Volitve za župana MO Velenje – 2006	51
7. POLITIČNA PATICIPACIJA V MESTNI OBČINI VELENJE.....	53
7.1 VOLILNA UDELEŽBA NA VOLITVAH 1994, 1998, 2002 IN 2006	53
7. 2 DRUGE OBLIKE POLITIČNE PARTICIPACIJE OBČANOV MO VELENJE	55
8. ZAKLJUČEK.....	59
9. LITERATURA	61
10. PRILOGA	65

SEZNAM TABEL IN GRAFOV

Shema 4. 1: Oblike politične participacije na lokalni ravni	22
Tabela 4. 3. 1: Klasifikacija konvencionalne in nekonvencionalne politične participacije	27
Tabela 6. 1. 1. 1: Rezultati volitev v občinski svet leta 1994	39
Tabela 6. 1. 2. 1: Rezultati volitev v občinski svet leta 1998	41
Tabela 6. 1. 3. 1: Rezultati volitev v občinski svet leta 2002	43
Tabela 6. 1. 4. 1: Rezultati volitev v občinski svet leta 2006	45
Tabela 6. 1. 4. 2: Liste kandidatov z mandati za posamezno volilno leto	47
Tabela 6. 2. 1. 1: Rezultati glasovanja za župana, 1. krog, volitve 1994.....	48
Tabela 6. 2. 2. 1: Rezultati glasovanja za župana, 1. krog, volitve 1998.....	49
Tabela 6. 2. 3. 1: Rezultati glasovanja za župana, 1. krog, volitve 2002.....	50
Tabela 6. 2. 4. 1: Rezultati glasovanja za župana, 1. krog, volitve 2006.....	51
Tabela 6. 2. 4. 2: Rezultati glasovanja za župana, 2. krog, volitve 2006.....	52
Graf 7. 1. 1: Volilna udeležba na posameznih volitvah prikazana v odstotkih.....	54
Graf 7. 2. 1: Spremljanje poročanja o lokalni politiki v medijih	55
Graf 7. 2. 2: Razlogi za udeležbo na lokalnih volitvah	56
Graf 7. 2. 3: Razlogi za neudeležbo na lokalnih volitvah	57
Graf 7. 2. 4: Sodelovanje v politični stranki ali nepolitični organizaciji na lokalni ravni	58

1. UVOD

Lokalna skupnost kot najmanjša teritorialna skupnost predstavlja ljudi, ki so med seboj povezani na določenem teritoriju. »V lokalni skupnosti ljudje zadovoljujejo svoje potrebe, ki so povezane z življenjem v taki skupnosti in jih je mogoče reševati le na skupen način« (Grad 2007: 325). Da pa lahko pride do uresničevanja potreb in želja je predpogoj medsebojna povezanost in odvisnost ter lokalna zavest.

»Za lokalno skupnost je značilno, da njeni prebivalci sami upravljajo z lokalnimi zadevami« (Grad 2007: 325). Občani za uresničevanje svojih potreb na vodilna mesta postavijo svoje zastopnike oziroma predstavnike v želji, da bi čim bolje zastopali njihove interese. »Če naj bo lokalna samouprava demokratična, mora ustrezati težnjam in zahtevam lokalnega prebivalstva. /.../ To je po zahtevah sodobne demokracije praviloma neposredno izvoljeno telo, ki naj bi sprejemalo najpomembnejše odločitve lokalne samouprave« (Grad 2007: 329).

Svojo voljo, komu podeliti mandat za odločanje v občini, občani izkazujejo vsaka štiri leta na lokalnih volitvah, ko se voli župana in občinske svetnike. Lokalne volitve tako predstavljajo najpomembnejšo komponento konvencionalnih oblik politične participacije. Udeležba na lokalnih volitvah je v občinah velik pokazatelj, koliko se ljudje zanimajo za lokalno politiko in kakšno je njihovo mnenje o delovanju lokalne politike ter njihovo politično prepričanje. Pod okrilje konvencionalne, to je s strani sistema dovoljene politične participacije, poleg volitev spadajo še npr. nošenje značk, sodelovanje pri politični stranki, sodelovanje v volilni kampanji ...

Včasih konvencionalne oblike ne dosegajo svojega namena in niso dovolj učinkovite. V takšnem primeru se ljudje poslužujejo tudi nekonvencionalnih oblik. To so oblike politične participacije, ki niso tolerirane s strani oblasti in niso legalne. Lahko pa se včasih pokažejo kot koristne. Koristen primer so lahko mirni shodi ali podpisovanje peticij, ki lahko na poseben način opozorijo na nepravilnosti.

Nekonvencionalne oblike so lahko včasih tudi prej v škodo kot v korist. Takšne so recimo zasedbe zgradb ali cest, nasilje med ljudmi, udeležba v divjih stavkah in druge nasilne oblike (glej Dalton v Della Porta 2003: 69). Pravzaprav se mora oblast truditi, da do takšnih oblik izražanja volje in delovanja ljudi ne pride, saj lahko takšno obnašanje privede do kaotičnega stanja in do nestabilnosti sistema.

V oblikovanje lokalne politične sfere spadajo organi občine, občani in njihova politična participacija. »Participacija v političnem procesu zajema izvrševanje volilne participacije (glasovanje, kandidatura), aktivnosti znotraj politični strank in participacijo pri odločanju (s formalnimi instrumenti neposredne demokracije in lobiranja ter drugimi metodami neformalnega vplivanja)« (Brezovšek 2004: 16).

Pri politični aktivnosti občanov je zelo pomembna njihova informiranost o dogajanju na lokalni ravni. Za to ponavadi poskrbijo lokalni časopisi, lokalni televizijski programi, radii in internetne strani. Da je informiranost pomembna, se še posebej pokaže v času volitev, ko kandidati preko različnih medijev skušajo svojim občanom na najbolj učinkovit in transparenten način prenesti svoje sporočilo, zakaj voliti zanje, kdo so, kakšna so njihova stališča in zakaj se bodo trudili v času svojega mandata.

Zanimanje občanov za lokalno politiko je najlažje izmeriti z volilno udeležbo na lokalnih volitvah. Vendar pa je to le eden izmed načinov merjena politične aktivnosti in tudi ne edini način političnega participiranja. Oblike političnega participiranja so lahko tudi branje lokalnih novic s politično tematiko, razpravljanje s prijatelji o politiki, sodelovanje v politični stranki, kandidiranje za politične funkcije ...

Prebivalci lahko na oblikovanje politik poleg izražanja volje na volitvah, vplivajo tudi z neposrednim odločanjem, to je z referendumom, ljudsko iniciativo ali zborom občanov.

Širok pojem politične participacije sem prenesla na konkreten primer, in sicer na Mestno občino Velenje. Raziskala bom volilne rezultate in volilno udeležbo na lokalnih volitvah v letih 1994, 1998, 2002 in 2006. Predstavila bom volilne rezultate volitev za župana in volitev v občinski svet in njegovo strukturo za posamezno volilno leto. Politično zanimanje in aktivnost občanov bom poleg podatkov o volilni udeležbi za posamezno volilno leto dopolnila z ugotovitvami anketnega vprašalnika, zastavljenega občanom Velenja.

Z diplomskim delom želim prikazati, kakšna so politična stališča volivcev Mestne občine Velenje in ali se čutijo pomembne v procesu odločanja. Z analizo dosedanjih lokalnih volitev želim analizirati in prikazati politično dogajanje na lokalni ravni.

2. METODOLOŠKI NAČRT IN HIPOTEZI

Temeljni raziskovalni problem diplomskega dela je analiza dosedanjih lokalnih volitev v Mestni občini Velenje (v nadaljevanju MO Velenje). Podrobneje bom pregledala rezultate volitev in volilno udeležbo v letih 1994, 1998, 2002 in 2006.

V prvem delu diplomskega dela bom pojasnila temeljne pojme, kot so lokalna skupnost, lokalna samouprava, organi občine, njihove naloge in pristojnosti. Sledila bo natančnejša opredelitev politične participacije, njene oblike in načini političnega participiranja. V teoretičnem delu bom opisala potek in izpeljavo lokalnih volitev, kdo ima pravico voliti in kandidirati ter na kakšen način se porazdeljujejo volilni glasovi v občini kot je MO Velenje.

V drugem delu diplomskega dela, tj. analitičnem delu, bom analizirala lokalne volitve leta 1994, 1996, 2002 in 2006. S pomočjo Vestnikov MO Velenje bom zapisala kdo so bili kandidati za posamezno volilno leto. Rezultate volitev bom prikazala tabelarno in grafično. Poleg izidov volitev bom spremljala tudi volilno udeležbo na posameznih volitvah.

Politično participacijo občanov MO Velenje bom utemeljila in prikazala s pomočjo anketnega vprašalnika, ki bo zajemal naključno izbran vzorec občanov in na podlagi katerega bom podala ugotovitve o politični participaciji prebivalcev Velenja.

V zaključnem delu diplomskega dela bom podala sklep in ugotovitve do katerih bom prišla med pisanjem diplomskega dela. V zaključku bom potrdila oziroma zavrnila zastavljeni hipotezi, ki bosta podprti s pridobljenimi rezultati v analitičnem delu diplomskega dela.

Na koncu diplomskega dela bo sledil seznam uporabljene literature, pravnih aktov in internetnih povezav. V prilogi bo priložen anketni vprašalnik, ki bo uporabljen za analiziranje politične participacije občanov MO Velenje.

Z diplomskim delom želim prikazati kakšno je politično življenje v MO Velenje, kakšna so stališča občanov in koliko sami sodelujejo pri oblikovanju lokalne politike.

2. 1 Hipotezi

Ob oblikovanju hipotez sem skušala poiskati odgovore na vprašanja, ki sem si jih, kot nekdanja občanka Velenja, večkrat zastavila. Pred volitvami, predvsem zadnjimi, sem imela občutek, da so ljudje pripravljeni na izvolitev novega, drugega župana. Tako je bilo videti na televizijskih soočenjih na lokalni televiziji VTV, kjer sem imela občutek, da je kar dosti ljudi

naklonjenih kandidatu Francu Severju, kar je kazala tudi takratna javna podpora in mnenja gledalcev.

Veliko ljudi, v krogu katerih sem se gibala, so mi dajali občutek, da jih volitve in lokalna politika ne zanima, vseeno pa so kazali obraze nezadovoljstva nad delovanjem župana Srečka Meha. Prav iz takšnih razmišljanj sem si zastavila ti dve hipotezi. Razlog za postavitev hipotez so bile predvsem zadnje volitve, ki so prvič prinesle drugi krog volitev za župana, med Srečkom Mehom in Francem Severjem. Z zastavljenima hipotezama želim dobiti pregled nad dosedanjimi lokalnimi volitvami.

H₁: Občani MO Velenje kažejo vse manj interesa za politično participacijo na lokalni ravni.

To hipotezo sem postavila zaradi različnih pogovorov med vrstniki, sorodniki in prijatelji, ki niso kazali prevelikega zanimanja za lokalno politiko. Pravzaprav sem večkrat dobila občutek, da so bili ljudje prepričani, da tako ali tako ne morejo vplivati, saj so volitve že odločene in njihov glas bolj malo velja. Veliko je bilo takšnih mnenj izraženih na forumu www.venenje.com (natančneje v diskusijah pod rubriko Politika). Kar nekaj ljudi pa je svojo naklonjenost kazalo tudi kandidatu Francu Severju, kateremu so večkrat rekli, da je zelo ljudski in da ima možnosti premagati Srečka Meha.

H₂: Politična kontinuiteta županskih volitev in njegova pripadnost Socialnim demokratom (prej Združena lista socialnih demokratov), se kot posledica kaže tudi pri rezultatih volitev v občinski svet MO Velenje. Tudi zanje je značilna politična kontinuiteta, glede na število sedežev v občinskem svetu za posamezno mandatno obdobje.

Hipoteza izvira iz razmišljanja, ali je zmaga Srečka Meha na vseh lokalnih volitvah tudi ogledalo volitev v občinski svet. Kadar so poročali o rezultatih volitev, ni bilo veliko pozornosti namenjene rezultatom volitev v občinski svet in prav zato sem želela s to hipotezo priti do odgovora. Imela sem občutek, da gre za vsesplošno zmago, o čemer sem se hotela z analizo prepričati.

Zastavljeno hipotezo bom skušala potrditi oziroma ovreči z analitično primerjavo rezultatov lokalnih volitev za župana in občinski svet ter prerazporeditev glasov za mandate posameznim listam.

2. 2 Metodologija

Diplomsko delo je študija primera. Gre za analizo dosedanjih lokalnih volitev v MO Velenje. Zaradi same strukture in vsebinske sestave diplomskega dela je diplomsko delo časovna oziroma historična analiza. Za potrditev oziroma zavrnitev prve hipoteze bom uporabila anketni vprašalnik in rezultate volilne udeležbe, ki so bili objavljeni v Uradnem vestniku MO Velenje. Z analizo odgovorov občanov bom prišla do zaključka, koliko se občani Velenja zanimajo in dejansko udeležujejo v politični sferi na lokalni ravni.

Za dokazovanje druge hipoteze bom uporabila volilne rezultate posameznega volilnega leta. Odgovor na zastavljeno hipotezo bom iskala v rezultatih županskih volitev in v rezultatih v občinski svet ter razdelitev mandatov posameznim listam kandidatov.

Pri diplomskem delu bom uporabljala naslednje metode:

- deskriptivna metoda

Deskriptivna metoda bo uporabljena v prvem delu diplomskega dela, kjer bo podana teorija z opisom temeljnih pojmov. Prav tako bo ta metoda uporabljena pri opisovanju volilnih rezultatov v analitičnem delu diplome in v podajanju zaključka.

- analiza primarnih in sekundarnih virov

Analiza pridobljenih virov bo uporabljena v teoretičnem in analitičnem delu, kot citati in kot podlaga za izdelavo analize. Vire bom uporabila tudi v uvodu.

- analiza vsebin internetnih strani

Internetne strani bom uporabljala v obeh delih diplomskega dela. Iz internetnih strani MO Velenje bom črpala rezultate volitev za posamezno volilno leto, ki so objavljeni v Uradnem vestniku MO Velenje.

- anketni vprašalnik

Z anketnim vprašalnikom bom iskala odgovore na to, koliko občani Velenja politično participirajo, na kakšen način in koliko jih sploh zanima lokalna politika. Rezultate anketnega vprašalnika bom uporabila pri potrjevanju oziroma zavračanju prve zastavljene hipoteze.

- obdelava statističnih podatkov ter grafični in tabelarni prikaz le-teh

Da bom lahko dokazovala obe zastavljeni hipotezi, bom analizirala statistične podatke. Z njimi bom iskala rezultate volitev in volilno udeležbo.

Grafični in tabelarno bodo statistični podatki prikazani v analitičnem delu diplomskega dela. Z njimi bom prikazala rezultate za posamezno volilno leto in s tem dobila odgovor na drugo zastavljeno hipotezo.

3. OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

3. 1 Lokalna skupnost

»Lokalna skupnost je prva in najnižja v hierarhiji teritorialnih skupnosti, ki se na višjih nivojih pojavljajo bodisi kot lokalne skupnosti širšega pomena, zlasti pa kot državne teritorialne skupnosti. Vsem teritorialnim skupnostim je skupno to, da se v njihovem okviru pojavljajo skupne potrebe ljudi, ki jih je treba reševati na skupen način« (Šmidovnik 1995: 18).

Lokalna skupnost je družbena skupnost na določenem območju, navadno na območju enega ali več medsebojno povezanih naselij. To je naravna življenjska skupnost, nastala z naselitvijo ljudi na določenem območju. Gre torej za družbeno skupnost, bistveno manjšem od območja države, ki je tako razdeljena na večje ali manjše število lokalnih skupnosti. Seveda pa se lokalne skupnosti znotraj države med seboj zelo razlikujejo po velikosti in številu prebivalcev, saj imajo naravo lokalne skupnosti tako manjša naselja ali skupine naselij kot tudi velika mesta in tudi vele mesta (Grad 2007: 325).

»Sociološko gledano so lokalne skupnosti družbene skupine, ki so se izoblikovale zaradi dolgotrajnih družbenih procesov na določenem geografskem prostoru. Gre za bolj ali manj samostojne in sklenjene enote, ki so nujno navezane na določeno ožje območje. Ljudje prebivajo in se združujejo z drugimi ljudmi na določenem območju zaradi zadovoljevanja svojih skupnih potreb. Lokalna skupnost ima ugotovljive teritorialne meje, središče, je multifunkcionalna in dolgotrajna« (Vlaj 2001: 74).

»Najožje lokalne skupnosti so tiste, v katerih imajo prebivalci skupni interes, da se zagotovijo tiste splošne razmere, ki omogočajo družbeno življenje na tem območju. To pa so potrebe po preskrbi z vodo, plinom, elektriko, ureditvi kanalizacije, javne razsvetljave, načrtni rabi prostora, lokalnih komunikacijskih in določenih skupnih prevoznih sredstvih idr.« (Vlaj 2001: 74).

»Lokalne skupnosti so lahko ožje ali širše. /.../ ožje lokalne skupnosti se navadno imenujejo občine, širše pa različno od države do države, kot na primer okraji, pokrajine, dežele (regije), grofije in podobno« (Grad 2007: 326).

Temeljne značilnosti lokalne skupnosti:

- teritorialno področje;
- ljudje oz. prebivalci določenega ozemlja;
- skupne potrebe ljudi;
- potreba in cilj po uresničevanju skupnih potreb;
- občutek pripadnosti določeni teritorialni skupnosti.

3. 2 Lokalna samouprava

»Lokalna samouprava je način upravljanja javnih zadev, pri katerem neposredno ali posredno (preko izvoljenih predstavnikov) sodelujejo prebivalci določene teritorialne skupnosti, ki je ožja od države. Opredelimo jo lahko tudi kot pravico lokalnih skupnosti (oziroma prebivalcev lokalnih skupnosti), da samostojno, brez vmešavanja državnih oblasti, urejajo določen del javnih zadev. Lokalna samouprava je danes v demokratičnih državah (zlasti evropskih) priznana kot pomembna politična vrednota, neobhodna za demokracijo« (Virant 2004: 162).

Bistveni konstitutivni elementi institucije lokalne samouprave so naslednji elementi samoupravnosti:

- teritorialni element samoupravnosti (določeno teritorialno področje);
- funkcionalni element samoupravnosti (izvrševanje delovnih nalog, ki uresničujejo potrebe in interese njihovih prebivalcev);
- organizacijski element samoupravnosti (opravljanje nalog neposredno ali po svojih organih);
- pravni element skupnosti (skupnost ima lastnost pravne osebe) (glej Šmidovnik 1995: 29).

»O lokalni samoupravi lahko govorimo le, če država lokalnim skupnostim prizna pravni obstoj, jim dodeli pravico odločati o določenih vprašanjih, v katera se sama ne vmešava, in jim zagotovi sredstva, potrebna za urejanje teh zadev« (Virant 2004: 162).

»Razmerje med državo in lokalno skupnostjo, ki ima pravico do samouprave, je torej urejeno tako, da država lokalni skupnosti prizna pravico urejati določen del javnih zadev in se iz njene sfere v čim večji možni meri umakne. Ne pa v celoti, saj ohrani nadzorstvo nad zakonitostjo delovanja lokalne skupnosti« (Virant 2004: 162).

Zelo pomemben pri uresničevanju lokalne samouprave je občutek pripadnosti oz. lokalna zavest. Lokalna zavest je potrebna za uresničevanje lokalne samouprave, ki se kaže v skupnih interesih in uresničevanju le-teh. S tem povezana je medsebojna solidarnost in možnost javne uveljavitve.¹

3. 3 Občina

»Ustava Republike Slovenije (139. člen) opredeljuje občino kot samoupravno lokalno skupnost, ki je hkrati tudi edina obvezna samoupravna lokalna skupnost. Na tej podlagi je Zakon o lokalni samoupravi opredelil občino kot temeljno lokalno skupnost. Območje občine obsega naselje ali več naselij, ki so povezana s skupnimi potrebami in interesi prebivalcev« (Grad 2007: 333).

V tej opredelitvi so obsežene tri sestavine, ki so značilne za občino, in sicer:

- da je občina glavni oziroma najvažnejši tip (oblika) lokalne samouprave;
- da je oblikovana v okviru naravne, zgodovinsko nastale lokalne skupnosti, kakršne so naselja – posamezna ali več naselij povezanih s skupnimi interesi;
- da ima položaj samoupravnosti – z vsebino, kakor ga določa sistemska zakonodaja o lokalni samoupravi v posamezni deželi (Šmidovnik 1995: 63).

»Občina se po ustavni določbi ustanovi z zakonom po poprej opravljenem referendumu, na katerem se ugotovi volja prebivalcev na določenem ozemlju« (Virant 2001: 165). To velja za ustanovitev občine in tudi za katerekoli spremembe območja občin. Pogoje za ustanovitev občin in mestnih občin določa Zakon o lokalni samoupravi – ZLS (Uradni list RS, št. 72/93).

¹ Glej Grad 2007: 327.

Občina mora na svojem področju zadovoljevati potrebe ljudi. Pogoji za ustanovitev občin so naslednji:²

- popolna osnovna šola;
- primarno zdravstveno varstvo občanov (zdravstveni dom ali zdravstvena postaja);
- komunalna opremljenost (oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje odpadnih voda, oskrba z električno energijo);
- poštne storitve;
- knjižnica (splošna ali šolska);
- prostori za upravno dejavnost lokalnih skupnosti.

Poleg naštetih pogojev je v ZLS-ju določen pogoj glede števila prebivalcev. Občina ima najmanj 5000 prebivalcev (13. a člen), predvideva pa zakon tudi izjeme. Manj kot 5000 prebivalcev lahko ima občina če so prisotni geografski, obmejni, narodnostni, zgodovinski ali gospodarski razlogi. Na področju občine se lahko ustanovijo tudi ožji deli občin. To so krajevne, vaške ali četrtne skupnosti.

3. 3. 1 Naloge občine

»Naloge občine je mogoče razdeliti zlasti na urejanje družbenih razmerij v občini, torej na njeno normativno pristojnost ter na izvajanje prepisov (lastnih ali državnih). Prva naloga je v zakonu izražena zlasti z izrazom ureja, druga pa z različnimi izrazi, kot so upravlja, skrbi, pospešuje in podobno. Po vsebini pa so naloge občine predvsem v tem, da gospodari z občinskim premoženjem, zagotavlja red in mir ter zagotavlja opravljanje komunalnih, socialnih in okoljevarstvenih nalog« (Grad 2007: 335).

Občina samostojno opravlja lokalne zadeve javnega pomena (izvirne naloge), ki jih določi s splošnim aktom občine ali so določene z zakonom. Občina z opravljanjem nalog zadovoljuje potrebe svojih prebivalcev.³

² Glej 13. člen Zakona o lokalni samoupravi

³ Naloge občine so našteje v 21. členu Zakona o lokalni samoupravi.

- ***Izvirne pristojnosti občine⁴***

Izvirne pristojnosti občine lahko razvrstimo po petih glavnih funkcijah, za katere je občina kot javnopravna skupnost odgovorna.

1. *Servisna funkcija*

Funkcija se kaže v odgovornosti občine za izvajanje lokalnih javnih služb (gospodarske, negospodarske, obvezne in neobvezne);

2. *Gospodarjenje z lokalno infrastrukturo ali lokalnim javnim dobrim*

Ta funkcija se nanaša na površine, objekte ter naprave, ki so namenjene splošni rabi.

3. *Pospeševalna (razvojna) funkcija*

Občina pri tej funkciji pospešuje razvoj gospodarskih (obrtni, turizma itd.) in negospodarskih dejavnosti (kulture itd.), varstva okolja, gradnjo neprofitnih in socialnih stanovanj. Pospeševalni ukrepi so finančni, prostorski, infrastrukturni itd.

4. *Funkcija prostorskega urejanja*

S prostorskim planiranjem in sprejemanjem prostorskih izvedbenih aktov občina razmešča dejavnosti in določa namembnost občinskega prostora. Pristojen za sprejemanje prostorskih planov je občinski svet. S prostorskimi izvedbenimi akti občina v skladu s plani podrobneje razdeli rabo področij.⁵

5. *Regulativna funkcija*

V okviru te funkcije občina kot javnopravna skupnost na prisilen način ureja pravna razmerja na svojem področju. Ta funkcija se v veliki meri povezuje z ostalimi funkcijami občine.

- ***Prenesene pristojnosti občine***

»Prenesene pristojnosti občine so rezultat procesa dekoncentracije državne uprave. Za razliko od izvirnih pristojnosti, pri katerih gre za samoupravo v lastnih zadevah, gre pri prenesenih pristojnostih zgolj za to, da se na občinske organe prenese izvrševanje zakonov in podzakonskih predpisov zaradi večje racionalnosti« (Virant 2004: 176).

⁴ Glej Virant 2004: 175.

⁵ Prostorski izvedbeni akti so podlaga za izdajanje lokacijski dovoljenj. S tem je dovoljen poseg v prostor.

3. 4 Organi občine

Organe občine v posebnem poglavju ureja Zakon o lokalni samoupravi. Po 28. členu zakona o lokalni samoupravi ima občina naslednje organe:

1. občinski svet
2. župan
3. nadzorni odbor

3. 4. 1 Občinski svet

Občinski svet je, kot piše v 29. členu Zakona o lokalni samoupravi, »najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine«.

»Najpomembnejše pristojnosti občinskega sveta so določene v ZLS-ju. Statut občine lahko poleg nalog, ki izvirajo iz zakona, na podlagi občinske avtonomije določi tudi druge naloge, seveda v skladu z ustavo in zakonom« (Grad 2007: 338).

Občinski svet je predstavniško telo, ki ga za obdobje štirih let volijo prebivalci občine. »V okviru pravic in dolžnosti ima občinski svet predvsem urejevalno (normodajno) funkcijo, volilno funkcijo in nadzorno funkcijo ter funkcijo odločanja o konkretnih zadevah« (Grad 2007: 338).

Najpomembnejše pristojnosti občinskega sveta so naslednje:

- sprejema statut občine, odloke in druge splošne akte ter poslovnik občinskega sveta;
- sprejema prostorske plane in druge plane razvoja občine;
- sprejema občinski proračun in zaključni račun;
- ustanavlja organe občinske uprave ter določi njihovo organizacijo in delovno področje;
- daje soglasje k prenosu nalog iz državne pristojnosti na občino in odloča o na občino prenesenih zadevah iz državne pristojnosti, če po zakonu o teh zadevah ne odloča drug občinski organ;
- nadzoruje delo župana, podžupanov in občinske uprave glede izvajanja odločitev občinskega sveta;
- imenuje člane nadzornega odbora in na predlog nadzornega odbora opravi predčasno razrešitev člana nadzornega odbora;
- imenuje in razrešuje člane komisij in odborov občinskega sveta;

- na predlog župana imenuje in razrešuje podžupane, določi podžupana, ki bo v primeru predčasnega prenehanja funkcije opravljal funkcijo župana ter odloča o poklicnem opravljanju funkcije podžupana;
- odloča o pridobitvi in odtujitvi občinskega premoženja, kolikor s statutom občine ali z odlokom za odločanje o tem ni pooblaščen župan;
- razpisuje referendum;
- določi organizacijo in način izvajanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami za obdobje petih let, katerega sestavni del je tudi program varstva pred požari;
- določi organizacijo občinskega sveta ter način njegovega delovanja v vojni;
- daje mnenje k imenovanju načelnika upravne enote in imenuje predstavnike občine v sosvet načelnika upravne enote;
- daje pobudo za sklice zbora občanov;
- imenuje in razrešuje predstavnike ustanovitelja v svete javnih zavodov;
- odloča o drugih zadevah, ki jih določata zakon in statut občine.⁶

ZLS določa okvirno število članov občinskega sveta, in sicer od 7 do 45 članov, kar je odvisno od števila prebivalcev občine. Občinski svet ima tudi odbore ter komisije, ki so njegova delovna telesa. Njihova naloga je obravnavati predlogov in oblikovanje stališč do teh, preden zaseda občinski svet. Člane delovnih teles lahko občinski svet imenuje tudi iz občanov (ne le izmed svojih članov).

»Člani predstavniškega telesa lokalne skupnosti (razen v izjemnih primerih) opravljajo svojo funkcijo kot častno, torej nepoklicno« (Grad 2007: 339).

3. 4. 2 Župan

»Župan je individualni organ, katerega glavna naloga je, da vodi občinsko upravo ter predstavlja in zastopa občino. Poleg tega je župan tudi varuh zakonitosti delovanja občinske samouprave« (Grad 2007: 340).

Župana občine volijo prebivalci občine tako kot člane občinskega sveta za mandatno dobo 4 let. Župan svojo funkcijo opravlja nepoklicno. Lahko se odloči za poklicno opravljanje funkcije, o čemer je dolžan obvestiti člane občinskega sveta na prvi naslednji seji.

⁶ Glej Virant 2004: 180 in 24. člen Statuta MO Velenje.

Občina ima poleg župana lahko enega ali več podžupanov, kar je odvisno od velikosti občine. Podžupani so imenovani s strani občinskega sveta izmed svojih članov na predlog župana. Podžupan je v pomoč županu pri njegovem delu ter mu pomaga opravljati posamezne naloge iz njegove pristojnosti, za katere je pooblaščen. Župan je neposredno povezan z občinskim svetom, saj ga predstavlja, vodi in sklicuje seje, vendar je brez pravice glasovanja. Funkcija župana je nezdružljiva z drugimi najpomembnejšimi občinskimi funkcijami in še z nekaterimi funkcijami, ki jih določa ZLS. Predvsem je pomembna nezdružljivost županske funkcije s funkcijo člana občinskega sveta. Prav tako je njegova funkcija nezdružljiva s članstvom v nadzornem odboru in z delom v občinski upravi (glej Grad 2007: 342).

Župan ima naslednje pristojnosti:

- skrbi za izvrševanje odločitev občinskega sveta;
- predlaga občinskemu svetu v sprejem proračun občine in zaključni račun proračuna, odloke in druge akte iz pristojnosti občinskega sveta;
- izvršuje občinski proračun;
- določa sistematizacijo delovnih mest v občinski upravi, imenuje in razrešuje delavce v občinski upravi;
- je predstojnik občinske uprave, imenuje in razrešuje tajnika občine (osebo, ki neposredno vodi delo uprave);
- odloča o pridobitvi in odtujitvi premoženja občine ter o pridobitvi nepremičnega premoženja občine;
- skrbi za objavo statuta, odlokov in drugih splošnih aktov občine;
- predlaga ustanovitev organov občinske uprave, določitev njihovega delovnega področja in notranje organizacije, določi sistemizacijo delovnih mest v občinski upravi;
- odloča o imenovanju javnih uslužbencev v nazive ter o sklenitvi delovnega razmerja zaposlenih v občinski upravi;
- imenuje in razrešuje direktorja občinske uprave, predstojnike organov občinske uprave in organov skupne občinske uprave;
- usmerja in nadzoruje delo občinske uprave in organov skupne občinske uprave;
- nadzira poslovanje skladov mestne občine, gospodarskih družb in javnih zavodov;
- opravlja druge zadeve, ki jih določa ta zakon in ta statut.⁷

⁷ Virant 2004: 182 in 37. člen Statuta MO Velenje

3.4.3 Nadzorni odbor

V 32. a členu ZLS določa, da je nadzorni odbor najvišji organ nadzora javne porabe v občini. Njegove člane imenuje občinski svet, najkasneje 45 dni po prvi seji občinskega sveta. »Svoje naloge opravljajo nepoklicno in njihova funkcija je zaradi vsebine in narave dela njihovega dela nezdružljiva s številnimi drugimi funkcijami. Tako ne morejo biti člani občinskega sveta, župan, podžupan, člani svetov ožjih delov občin, tajnik občine, zaposleni v občinski upravi ali člani poslovodstev organizacij, ki so uporabniki proračunskih sredstev« (Grad 2007: 342).

V okviru svoje pristojnosti nadzorni odbor:

- opravlja nadzor nad razpolaganjem s premoženjem občine;
- nadzoruje namenskost in smotrnost porabe sredstev občinskega proračuna;
- nadzoruje finančno poslovanje uporabnikov proračunskih sredstev.⁸

3.5 Mestna občina

Z imenom mestna občina dobi občina poseben položaj kot mestna ustanova.

»Ustava (141. člen) namreč določa, da lahko mesto pridobi status mestne občine po postopku in pod pogoji, ki jih določa zakon« (Grad 2007: 337).

Mestna občina predstavlja gosto in strnjeno eno ali več naselij. Mesto pridobi status mestne občine, če ima najmanj 20.000 prebivalcev in najmanj 15.000 delovnih mest, od tega jih mora biti najmanj polovica v terciarnih in kvartarnih dejavnostih in je geografsko, gospodarsko in kulturno središče.⁹

Mestna občina poleg nalog občine opravlja še naloge iz državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mesta. »Tudi te naloge določa zakon primeroma in so zlasti naslednje:

- urejava javni primestni promet;
- ureja obratovalni čas gostinskih lokalov na svojem območju;
- izvaja naloge na področju posegov v prostor in graditev objektov na svojem območju;
- izvaja naloge geodetske službe;
- zagotavlja javno mrežo gimnazij, srednjih, poklicnih in višjih šol na svojem območju;
- zagotavlja javno zdravstveno službo na sekundarni ravni na svojem območju« (Grad 2007: 337).

⁸ Glej 32. člen ZLS in 45. člen Statuta MO Velenje

⁹ Glej 16. člen Zakon o lokalni samoupravi, Uradni list RS št. 72/93.

3.6 Politična participacija

Preprosta definicija politične participacije pravi, da politična participacija »sestoji iz vseh tistih aktivnosti, ki so tako ali drugače namenjene učinkovanju na delovanje in rezultate političnega sistema« (Goel in Horton Smith v Makarovič 2002: 65).

Glavne oblike politične participacije so:

- glasovanje na lokalnih in državnih volitvah,
- glasovanje na referendumih,
- agitiranje in sodelovanje v volilni kampanji,
- aktivno članstvo v politični stranki,
- aktivno članstvo v skupini pritiska,
- sodelovanje v političnih demonstracijah, protesti s političnimi cilji in podobne aktivnosti za spremembo javnih zadev,
- različne oblike državljanske nepokorščine, kot je npr. odklonitev plačila davkov ali pa držanje predpisanega reda,
- članstvo v vladnih svetovalnih organih,
- članstvo v potrošniških svetih za industrijo v javni lasti,
- klientelistična vključenost v uresničevanje socialne politike,
- različne oblike skupnega delovanja, npr. glede okoljevarstvenih problemov na lokalni ravni (Brezovšek 1995: 203).

»Politična participacija je proces oblikovanja, sprejemanja in implementacije javnih politik« (glej Parry, Moyser and Day v Budge 1996: 13).

W. L. Miller govori o treh načinih oziroma tipih politične participacije:

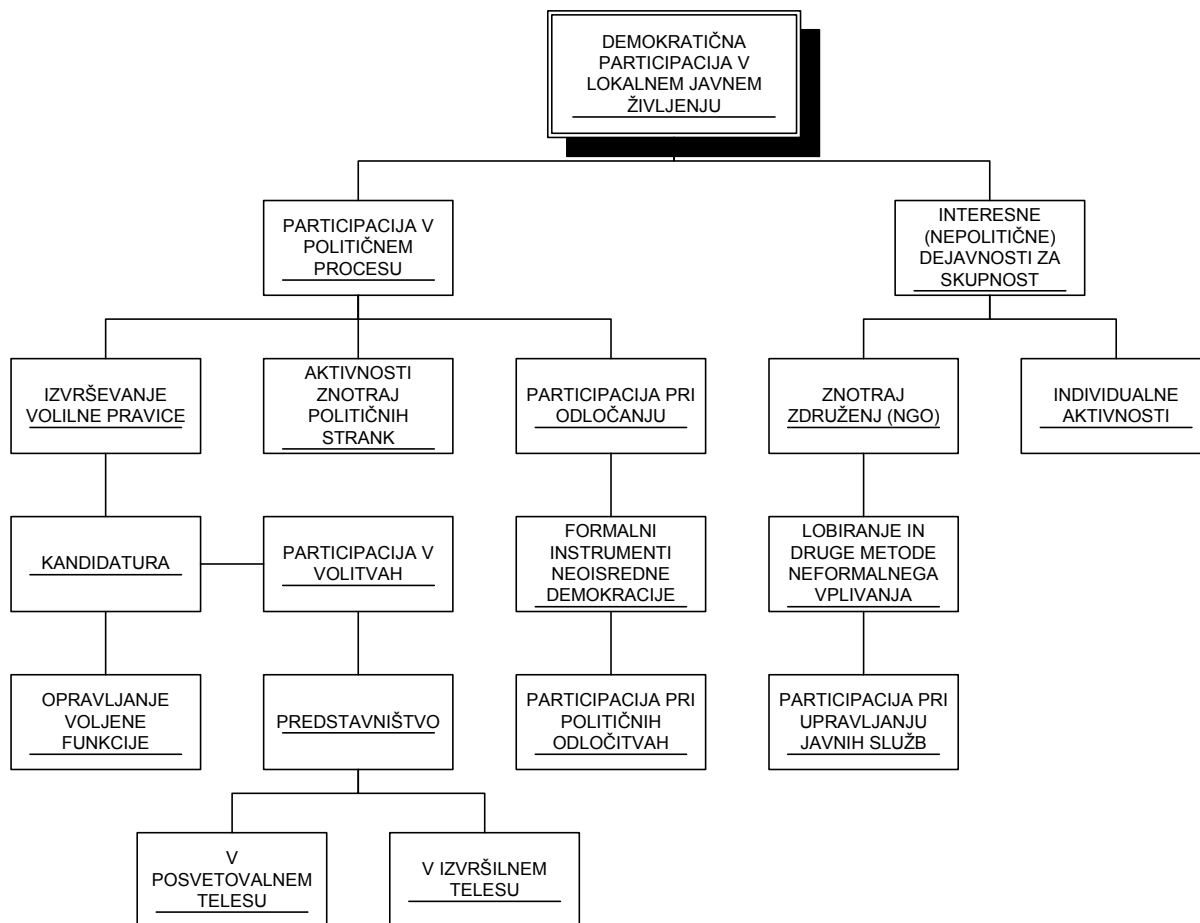
- volitve;
- volilna kampanja;
- nepristransko lobiranje – ki je pomembno na lokalni ravni, še posebej pri vzpostavitvi odnosov s funkcionarji za doseg osebnih koristi ali za obravnavo osebnih pritožb (glej W. L. Miller 1997: 428).

4. POLITIČNA PARTICIPACIJA

»Demokratska teorija predpostavlja, da je oblast (vlada) na določen način odzivna na želje svojih državljanov, če so te želje izražene aktivno v različnih oblikah participacije« (Brezovšek 2005: 199).

»Politična participacija zajema aktivnosti državljanov, s katerimi le-ti skušajo vplivati na spremembe vladnih politik, kakor tudi aktivnosti, v katerih izražajo podporo obstoječi vladi in njenim politikam« (glej Janda in drugi 1992: 228).

Shema 4. 1: Oblike politične participacije na lokalni ravni



Vir: Brezovšek 2004: 16.

Participacija je dejavnost (aktivnost), kjer je posameznik udeležen (sodeluje) z drugimi v nekaterih družbenih procesih, igrah, športu ali skupnih prizadevanjih. /.../ Politična participacija je participacija v procesu vladanja in priložnost za politično participacijo je v bistvu priložnost za večino zasebnikov (v primerjavi z javnimi uradniki in izvoljenimi politiki), da so udeleženi v procesu, s katerim se izbirajo politični voditelji ter oblikujejo in uresničujejo vladne politike» (Brezovšek 1995: 202).

V delu Della Porte so avtorji različno opredelili politično participacijo.¹⁰ Tako je Rush dejal, da je politična participacija »vključenost posameznika v politični sistem na različnih ravneh dejavnosti, segajočih od popolnega nezanimanja do zasedanja politične funkcije« (Rush v Della Porta 2003: 64).

Politična participacija zajema vsako prostovoljno delovanje (uspešno/neuspešno, organizirano/neorganizirano ...) z namenom vplivati na izbiro javnih politik, upravljanje javnih zadev ali izbiro političnih voditeljev na katerikoli ravni – lokalni ali nacionalni.¹¹

»Vprašanje participacije je osrednje vprašanje politike in demokracije. Predstavo participacije vzbuja sam pojem politike, ki se s svojim korenem sklicuje na grško polis: v agora so udeleženci umovali, da bi v razpravi posegali v oblikovanje odločitev« (Della Porta 2003: 63).

»V Evropi se je participacija dejansko razvila sredi 18. stoletja skupaj z javnim prostorom, ki je omogočal medsebojno vplivanje med državljani in predstavniki institucij« (Mayer in Perrineau v Della Porta 2003: 64). »Takšna zamisel se je potem razvijala prek različnih stopenj širjenja splošne volilne pravice, ki je poglavitno orodje participacije državljanov. V sodobnih demokracijah so vedno bolj prisotni popravki načela pooblastila, zlasti v obliki referendumov, se pravi neposrednega preverjanja volje volivcev zastran posameznih vprašanj, in v obliki različnih načinov participacije državljanov pri udeležanju javnih politik« (Della Porta 2003: 64).

¹⁰ Glej Della Porta 2003: 64

¹¹ Definicija politične participacije je zapisana po besedah prof. Danice Fink-Hafner na predavanju Politične stranke in interesne skupine v študijskem letu 2004/05.

Politična participacija zajema različna ravnanja, od volitev do aktivnega vključevanja v politiko (v smislu delovanja v stranki), od razpravljanja o politiki do ustvarjanja organiziranega pritiska.¹²

Če razumemo politično participacijo kot obliko komuniciranja, v kateri običajno državljani s svojimi dejanji posredujejo določenim instancam določena sporočila, je treba opozoriti tudi na nujno dvosmernost tega procesa: tudi državljani morajo biti namreč deležni sporočil, s pomočjo katerih si ustvarijo podobo razmer, po kateri presojujejo, ali, na katerem področju in v kateri smeri participirati, se seznanijo z učinki svoje participacije in na tej podlagi ponovno presojujejo o svojih nadaljnjih dejanjih. Participacija je tako neizbežno povezana z obveščenostjo ne glede na to, ali ta poteka prek množičnih medijev, izobraževalnega sistema, neformalnih skupin ali kako drugače (Makarovič 2002: 69).

»Raziskave, ki so jih opravili predvsem na podlagi povpraševanja javnega mnenja, so odkrile, da živi demokracija v sožitju z zelo nizkimi stopnjami participacije« (Della Porta 2003: 66).

»Bogati in izobraženi ljudje izražajo več zanimanja za politično participiranje kot manj premožni, vendar pa se ti bolj udeležujejo v preprostih aktivnostih, kot so volitve. Ti se volitev udeležujejo, saj jih delavske in verske stranke skušajo mobilizirati za udeležbo na volitvah. S temi strankami se ljudje tudi poistovetijo. Veliko večjo vlogo imajo izobraženi in premožnejši ljudje pri volilnih kampanjah in lobiranju«¹³ (glej W. L. Miller 1997: 432).

¹² Glej opombo v oklepaju v knjigi Della Porta 2003: 64, kjer se avtor knjige sklicuje na Sanija, avtorja definicije.

¹³ Raziskava je bila narejena na primeru naslednjih držav: Avstrija, Velika Britanija, Nemčija, Nizozemska in ZDA.

4. 1 Tipi politične participacije

Ločimo tri tipe politične participacije, glede na to kakšni posamezniki so vključeni v skupino in kakšne so njihove aktivnosti:¹⁴

1. osnovna
2. interesna
3. aktivna

1. Osnovna

V skupino osnovne politične participacije bi lahko uvrstili posameznike, ki pogosto spremljajo politiko v javnih medijih (televizija, radio, internet, časopis), se udeležujejo volitev in referendumov. Gre za skupino, ki beleži neke osnovne aktivnosti državljanov, ki so predpogoj za ustvarjanje legitimne politike in državljanom omogoča ustrezne posege v javno politiko.

2. Interesna

Interesna skupina zajema posameznike, ki se za politiko še dodatno zanimajo, pokažejo nekoliko več interesa. Dejanja, ki označujejo to skupino so: posamezniki, ki se udeležujejo pogovorov o politiki, se zanimajo za politiko, še posebej za določene segmente ...

3. Aktivna

Poslednja skupina zajema ljudi, ki so v politični sferi zelo aktivni. Njihova aktivnost se nanaša na aktivno udejstvovanje v politiki, so člani politične stranke, pišejo članke o politiki, sodelujejo pri volilnih kampanjah, sodelujejo na sestankih ...

¹⁴ Tipi politične participacije so povzeti po predavanjih Politične stranke in interesne skupine pri prof. Danici Fink Hafner v študijskem letu 2004/05.

4. 2 Zvrsti politične participacije

Ločimo več zvrsti politične participacije:¹⁵

- odkrita (napišeš pismo s politično vsebino in se podpišeš): prikrita (anonimno pismo s politično vsebino);
- avtonomna (je v primeru, če se sami odločimo za pisanje pisma s politično vsebino) : podrejena (stimulacija prihaja od drugod, npr. volilna kampanja);
- epizodična (enkratna, npr. udeležba na volitvah) : kontinuirana (ponavljajoča se politična participacija, npr. izobraževanje podmladka)
- ekspresivna (izražanje stališč) : instrumentalna (predpostavlja verigo aktivnosti, zastavljen cilj imamo na koncu, npr. volilna kampanja, cilj je čim boljši rezultat na koncu)
- verbalna (uporaba besedne komunikacije) : neverbalna (uporaba nebesedne komunikacije, npr. mimike, glasnost in višina glasu ...)
- socialna (gre za neposredno politično participacijo) : nesocialna (ni interakcije z drugimi, posredno).

4. 3 Oblike politične participacije

Pri politični participaciji je mogoče govoriti o dveh oblikah, in sicer o »konvencionalni« in »nekonvencionalni« obliki politične participacije. Delitev se nanaša na razmerje do političnega sistema, torej ali je sistemsko (konvencionalno) ali proti sistemsko (nekonvencionalno). Gre za delitev oblik politične participacije glede na odobravanje in zakonsko dovoljevanje posamezne oblike participacije. Tiste, ki so zakonsko dovoljene so do sistema prijazne in koristne. Vendar pa ni nujno, da oblike, ki niso podprte s strani sistema niso kdaj koristne, smiselne in da ne dosejajo pozitivnega učinka.

¹⁵ Zvrsti politične participacije so povzete po predavanjih Politične stranke in interesne skupine pri prof. Danici Fink Hafner v študijskem letu 2004/05.

Tabela 4. 3. 1: Klasifikacija konvencionalne in nekonvencionalne politične participacije ¹⁶

POLITIČNA PARTICIPACIJA	Konvencionalna	Nekonvencionalna
Sprejemanje zavezujočih odločitev (moč)	Volitve, referendum, opravljanje javne funkcije	Vstaja, revolucija, terorizem
<i>Interakcije</i> Vplivanja na	Stiki s politiki, prepričevanje drugih ...	Demonstracije, protestne akcije, državljanska neposlušnost, politične stavke ...
odločitve <i>Organizacije</i>	Članstvo v političnih strankah, gibanjih, interesnih skupinah	Članstvo v »protestnih« organizacijah

Vir: Makarovič 2002: 71.

4. 3. 1 Konvencionalna politična participacija

Pod konvencionalno politično participacijo razumemo delovanja oz. akcije posameznikov ali skupine, ki jih politični sistem odobrava in priznava kot koristne, pomembne. Konvencionalna politična participacije je tista, ki jo sistem dopušča, vse akcije potekajo po pravilih, je odobrena s strani oblasti in je nadzorovana.

S konvencionalno politično participacijo ljudje izražajo svoje interese, mnenja, stališča, potrebe in predloge vodilnim na državni ali lokalni ravni. S to obliko politične participacije ljudje sodelujejo pri političnih zadevah.

Najbolj pomembna konvencionalna oblika politične participacije so volitve, saj so predpogoj za obstoj demokracije. Le-te omogočajo legalno in legitimno vodenje države in delovanje njenih organov.

¹⁶ Parsons je razdelil obliko participacije moči glede na medij moči in medij vpliva.

Lester Milbrath je odkril naslednje oblike konvencionalne politične participacije¹⁷:

- izpostavljanje političnim izzivom;
- volitve;
- odpiranje politične razprave;
- prepričevanje drugega, naj voli na določen način;
- nošnja politične značke;
- stik s političnim funkcionarjem ali voditeljem;
- denarni prispevki določeni stranki ali kandidatu;
- udeležba na političnem zborovanju ali skupščini;
- posvečanje časa politični kampanji;
- vstop med aktivno članstvo politične stranke;
- udeležba na zborih, na katerih se sprejemajo politične odločitve;
- zbiranje denarja za politične namene;
- kandidiranje za voljeno funkcijo;
- prevzemanje političnih ali strankarskih funkcij (Lester Milbrath v Della Porta 2003: 65).

4. 3. 2 Nekonvencionalna politična participacija

Pri nekonvencionalni obliki politične participacije gre za dejanja, ki v demokratičnih sistemih niso tolerirane in niso legalno regulirane.

»/.../ nekonvencionalna politična participacija ne velja za »ustaljeno« obliko doseganja političnih ciljev, temveč ohranja določeno podobo izrednosti in izjemnosti /.../« (Makarovič 2002: 70).

»Če volilni proces ne more zadovoljivo posredovati konfliktnih želja (teženj), se lahko skupine, ki so v slabšem položaju, zatečejo k močnejšim participativnim dejanjem: protestom, demonstracijam, nemirom, umorom ali celo oboroženim revolucijam« (Brezovšek 1995: 200).

»Nekonvencionalno politično obnašanje je manj povezano s socialno-ekonomskim statusom, kljub temu pa se političnih protestov v večji meri udeležujejo tisti z nižjim socialnim statusom in mladi« (glej Janda in drugi 1992: 252).

¹⁷ Milbrath je oblike konvencionalne politične participacije razvrstil glede na zahtevano zavzetost.

Dalton razlikuje med naslednjimi oblikami nekonvencionalne politične participacije:

- pisma bralcev;
- sodelovanje v bojkotu;
- samozmanjševanje davkov ali najemnin;
- zasedba poslopij;
- cestne zapore;
- podpisovanje peticij;
- sedeči protesti;
- udeležba v divjih stavkah;
- udeležba v mirnih sprevodih;
- povzročanje škode na gmotnih dobrinah;
- nasilje zoper ljudi (Dalton v Della Porta 2003: 69).

V preteklosti so manjše skupine velikokrat uporabile nekonvencionalen način političnega participiranja in na ta način izražale odnos in mnenje. Takšen primer so želja po zagotovitvi volilne pravice črncev, žensk ... (glej Janda in drugi 1992: 228–223).

4. 3. 3 Konvencionalna in nekonvencionalna politična participacija v medsebojni odvisnosti

Konvencionalna politična participacija je pogosto v medsebojni odvisnosti z nekonvencionalno. Dokaz za to so ljudje, ki se zanimajo za politiko. V želji vplivati na oblast se poslužujejo vseh dostopnih načinov in orodij. Kadar pride do križanja teh dveh oblik lahko govorimo naslednjih tipih ljudi:

- *nedejavni*: zanje je značilna zelo mala politična aktivnost, ki se kaže v podpisu kakšne peticije, morda kaj preberejo o politiki;
- *konformisti*: ti se vsaj malo vključujejo v konvencionalne politične aktivnosti;
- *reformisti*: lotevajo se konvencionalnih oblik hkrati z zakonitimi oblikami protesta, demonstracije;
- *aktivisti*: poslužujejo se večine oblik politične participacije, tudi nekonvencionalnih;
- *protestniki*: zavračajo konvencionalne oblike politične participacije, poslužujejo pa se vseh oblik nekonvencionalne oblik participacije (glej Della Porta 2003: 70).

4. 4 Hierarhija politične participacije

Hierarhijo politične participacije je izdelal Milbrath in temelji na določenem kontinuumu.

Hierarhija politične participacije:¹⁸

- *apatičnost*: sem spadajo ljudje, ki se ne zanimajo za politiko, ne udeležujejo se volitev, politika jih ne zanima;
- *opazovalske aktivnosti*: nošenje priponk, nalepke na avtu, prepričevanje drugih koga naj volijo, spodbujanje političnih razprav, udeležba na volitvah;
- *prehodne aktivnosti*: iskanje informacij, dajanje političnih prispevkov stranki, udeležba na sestankih;
- *gladiatorske aktivnosti*: opravljanje javnih/strankarskih funkcij, aktivno sodelovanje v stranki (član, simpatizer), kandidiranje za javne/strankarske funkcije, pridobivanje sponzorskih sredstev;
- *politika kot poklic*.

¹⁸ Hierarhija je povzeta po Milbrathu, ki jo je predavala prof. Danica Fink Hafner pri predmetu Politične stranke in interesne skupine v študijskem letu 2004/05.

5. POLITIČNA PARTICIPACIJA CIVILNE DRUŽBE

5.1 Lokalne volitve

Lokalne volitve imajo podobno vlogo in pomen kot državne volitve. V obeh primerih gre za demokratičen način odločanja, o tem kdo bo za določen mandat vodil in predstavljal bodisi državo bodisi občino. Podobnost med lokalnimi in državnimi volitvami se kaže tudi v sami obliki lokalnih volitev, to je po organizaciji, postopku in po pravnem jamstvu pri uresničevanju volilne pravice. Tako kot na državni tudi na lokalni ravni veljajo temeljna načela, kot so načela splošne in enake volilne pravice, neposredno glasovanje, svobodna volilna pravica in tajno glasovanje.

Bistvene razlike med državnimi in lokalnimi volitvami so:

- državne volitve potekajo na veliko večjem ozemlju kot lokalne, kar je pomembno pri organizaciji in tehnični izvedbi volitev;
- pri lokalnih volitvah gre za manjši teritorij in številčno manjši obseg prebivalcev;
- ljudje na lokalnih volitvah se odločajo o zadevah, ki so pomembne za lokalno skupnost;
- tako kot so državne so tudi lokalne volitve urejene s posebnim zakonom, ki predvsem dokaj ureja izvrševanje volilne pravice, organizacijo volitev, volilni postopek in pravno varstvo volilne pravice (glej Grad 1999: 298).

Lokalne volitve ureja Zakon o lokalnih volitvah (ZLV), nekaj temeljnih določb pa vsebuje že Zakon o lokalni samoupravi (ZLS). ZLV ureja volitve na občinski ravni (volitve v občinski svet, volitve za župana, volitve pokrajinskega sveta in volitve svetov krajevnih, vaških ter četrtnih skupnosti).

Splošne lokalne volitve se odvijajo istočasno v vseh občinah, ki so lahko redne in predčasne lokalne volitve. »Poleg splošnih lokalnih volitev so mogoče tudi nadomestne, ponovne in naknadne volitve. /.../ Postopek se začne z razpisom volitev, ki jih predpiše predsednik državnega zbora, in je razdeljen na več temeljnih faz, namreč na fazo kandidiranja, fazo glasovanja in fazo ugotavljanja izida glasovanja« (Grad 2007: 354).

5. 2 Volilna pravica

Volilno pravico na lokalnih volitvah ima vsak državljan, ki je vezan na to lokalno območje. »Volilno pravico ima državljan v občini, v kateri ima stalno prebivališče, kar velja tako za aktivno kot tudi za pasivno volilno pravico. /.../ volilno pravico imajo – vendar samo aktivno – tudi tuji državljani, ki imajo v naši državi stalno prebivališče, in jo enako kot naši državljani izvršujejo v občini, v kateri imajo stalno prebivališče« (Grad 2007: 355).

Volilna pravica mora biti tako kot na državni ravni tudi na lokalni ravni ustrezno evidentirana. »Določeno je, da se volilna pravica evidentira s splošnim občinskim volilnim imenikom, volilna pravica za predstavnike narodnih skupnosti kot tudi romske skupnosti pa s posebnim občinskim volilnim imenikom za pripadnike teh skupnosti« (Grad 2007: 355).

5. 3 Volitve članov občinskega sveta

Člane v občinski svet se voli na podlagi splošne in enake volilne pravice z neposrednim in tajnim glasovanjem. Volitve v občinski svet podrobneje ureja Zakon o lokalnih volitvah.

»Splošne volitve članov občinskega sveta so redne in se opravijo vsaka štiri leta, kolikor traja volilna doba občinskega sveta, lahko pa so tudi predčasne. Splošne volitve razpiše predsednik državnega zbora« (Grad 2007: 355).

5. 3. 1 Volilne enote

Razdelitev volilnega telesa pri lokalnih skupnostih je odvisen od dveh dejavnikov, in sicer od:

1. velikosti lokalnih skupnosti (razdelitev na volilne enote je pomembna predvsem pri večjih lokalnih skupnostih) in
2. sistema razdelitve mandatov.

»V zakonu je uveljavljeno načelo, da se pri večinskih volitvah člani volijo po volilnih enotah. V posamezni volilni enoti se lahko voli en ali več članov občinskega sveta, vendar ne več kot trije. Izjema od tega pravila velja za občino, v kateri občina nima več kot 7 članov« (Grad 2006: 19).

V občini, kjer imajo 7 članov občinskega sveta, velja pravilo, da se občina ne deli na volilne enote in da se vsi člani občinskega sveta volijo v eni volilni enoti.

»Pri proporcionalnih volitvah se člani občinskega sveta praviloma volijo v občini kot eni volilni enoti, kar omogoča najdoslednejšo uveljavitev sorazmerne delitve mandatov. V občinah, v katerih šteje občinski svet 12 ali več članov, pa se lahko člani občinskega sveta volijo v več volilnih enotah. V vsaki enoti se lahko voli različno število članov občinskega sveta, vendar najmanj pet članov« (Grad 2006: 20).

5. 3. 2 Organizacija volitev

Volitve tako kot na državni tako tudi na lokalni ravni vodijo volilni odbori in komisije. »Če so volitve v občini kot eni volilni enoti, jih v celoti vodi občinska volilna komisija, če pa je občina razdeljena na volilne enote, se poleg občinske komisije še volilne komisije volilnih enot« (Grad 2007: 356).

Vloga Republiške volilne komisije je na lokalni ravni nekoliko manjša. Skrbijo predvsem za enotno uporabo zakona in za strokovno pravilno izvedbo volitev v občinah.

5. 3. 3 Kandidiranje

Na volitvah za občinski svet imajo najpomembnejšo vlogo politične stranke, od katerih izstopa predvsem osebnost kandidata. Splošno velja pravilo, da imajo neodvisni kandidati na lokalnih volitvah večje možnosti kot na državnih volitvah.

»Kandidate in kandidatne liste lahko določijo politične stranke v občini in volivci v volilni enoti. . /.../ Vsaka politična stranka v občini lahko določi kandidate oziroma liste kandidatov za člane občinskega sveta v vsaki volilni enoti. /.../ Pri določanju kandidatov oziroma list kandidatov smejo sodelovati samo člani stranke, ki imajo volilno pravico in stalno prebivališče v občini. Kandidate oziroma liste kandidatov določijo s tajnim glasovanjem« (Grad 2007: 357).

Kandidate in liste kandidatov lahko določajo tudi volivci. Le-te lahko določi skupina najmanj 15 volivcev, ki imajo stalno prebivališče v volilni enoti. Da so candidature zakonite potrdi občinska volilna komisija.

5. 3. 4 Večinski in proporcionalni volilni sistem

Glede na velikost lokalne skupnosti jim ustrezajo različni volilni sistemi. V občinski svet se voli po večinskem ali proporcionalnem volilnem sistemu. Pri večinskem volilnem sistemu se glasuje o posameznih kandidatih (izvoljeni so tisti, ki dobijo relativno večino), po proporcionalnem volilnem sistemu pa velja pravilo glasovanja o listah kandidatov.

- Večinski volilni sistem

Večinski volilni sistem velja za enote, v katerih šteje občinski svet manj kot 12 članov. V občini se oblikuje toliko volilnih enot kolikor je članov sveta (uninominalne volilne enote).¹⁹ »Oblikujejo se lahko tudi volilne enote, v katerih se volita dva ali trije člani sveta. Če občinski svet šteje sedem članov, se lahko vsi člani občinskega sveta volijo v občini kot eni volilni enoti. Mandati se delijo po sistemu relativne večine« (Virant 2004: 181).

Prednosti večinskega volilnega sistema so stabilnost in kontinuiteta delovanja predstavniškega telesa skozi celotno mandatno obdobje. Omogoča pa tudi tesnejšo povezanost med volivci in izvoljenimi. Slaba stran večinskega sistema se lahko pokaže pri neenakovredni delitvi sedežev v skladu z volilnimi izidi.

- Proporcionalni volilni sistem

Zakon o lokalnih volitvah predvideva proporcionalni volilni sistem za občine z večjim številom članov občinskega sveta. Pri proporcionalnih volitvah je praviloma ena volilna enota, lahko pa je razdeljena na volilne enote, vendar se v volilni enoti ne more voliti manj kot 5 članov sveta. »Mandati se delijo proporcionalno (po d'Hondtovem sistemu) med liste kandidatov. Če je volilnih enot več, se mandati razdelijo naprej na podlagi volilnega količnika v volilni enoti (za en mandat mora lista enkrat doseči ta količnik, za dva mandata, dvakrat itd.), nato pa na ravni občine, tako da je sistem ugotavljanja izida povsem proporcionalen« (Virant 2004: 181).

Prednosti proporcionalnega sistema so v sorazmerno enaki razdelitvi sedežev v predstavniškem telesu, glede na izide volitev. »Proporcionalni sistem praviloma povzroča nestabilnost v delovanju predstavniškega telesa, ne omogoča pa tudi tesnejše povezanosti med volivci in njihovimi predstavniki. Zaradi tega prihaja do depersonalizacije volitev, kar slabi medčloveško povezanost v lokalni skupnosti« (Grad 2006: 17).

¹⁹ Glej Virant 2004: 181.

5. 4 Volitve župana

Zakon o lokalni samoupravi določa, da župana volijo državljani, ki imajo v občini stalno prebivališče, na neposrednih tajnih volitvah. Volilni postopek župana je enostavnejši kot pri volitvah v občinski svet.

Pravico voliti in biti voljen za župana ima vsak državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18 let. Ta volilna pravica je omejena samo na prebivalce s stalnim prebivališčem v občini. Volilna pravica za volitve župana je povsem enaka kot pri volitvah članov za občinski svet.

»Pomembna razlika glede na volitve v občinski svet pa je v tem, da tujci ne morejo biti izvoljeni za župana, da torej nimajo pasivne volilne pravice« (Grad 2006: 22). Razlika je tudi v tem, da lahko imamo pri županskih volitvah dva volilna kroga, v primeru, da v prvem krogu ne dobimo zmagovalca oziroma potrebne večine. Drugi krog volitev se izvede med kandidatoma, ki sta v prvem krogu prejela največ glasov.

Kandidata za župana lahko predlagajo politične stranke in skupine volivcev z zbiranjem podpisov. Zakon ne določa posebej kandidacijskega postopka, določa pa koliko podpisov mora zbrati kandidat, da lahko kandidira.

5. 5 Lokalna demokracija – neposredno odločanje občanov

»Pravica do neposrednega sodelovanja pri odločanju o najpomembnejših vprašanjih lokalne skupnosti je neločljiv del pravice do lokalne samouprave, kar izhaja iz njene narave« (Grad 2007: 350).

Ker gre za geografsko in po številu prebivalcev za manjšo tvorbo kot je država, so zadeve lokalne skupnosti in potrebe ljudem veliko bližje ter o njih posledično lažje odločajo.

Oblike neposrednega sodelovanja občanov pri odločanju v občini so:

- zbor občanov,
- referendum in
- ljudska iniciativa.

5. 5. 1 Zbor občanov

»Odločanje na zboru občanov je prav gotovo najbolj neposredno, saj omogoča predlaganje, razpravljanje in sprejemanje odločitev. V tem delu je zbor občanov bliže instituciji predstavništva kot referendumu. Od drugih načinov odločanja se zbor občanov razlikuje zlasti po tem, da gre za veliko bolj spontano in neformalizirano odločanje, v katerem lahko sodelujejo vsi volivci v lokalni skupnosti« (Grad 2007: 351).

»Zbor občanov se lahko skliče za vso občino ali za njen del, sklicuje pa ga župan na način, ki ga določi statut občine« (Grad 2007: 351).²⁰

5. 5. 2 Lokalni referendum

ZLS predvideva tri vrste referendumov:

1. referendum o splošnem aktu občinskega sveta
2. svetovalni referendum
3. referendum o ustanovitvi in preoblikovanju občine in pokrajine

1. Referendum o splošnem aktu občinskega sveta

»Občani odločajo na referendumu o vprašanjih, ki so vsebina splošnih (ne pa tudi posamičnih) aktov občine« (Grad 2007: 352).

»Referendum je predviden kot *naknadni referendum*, torej po sprejetju splošnega akta v občinskem svetu, ne pa tudi kot predhodni. Na naknadnem referendumu volivci potrdijo ali zavrnejo splošni akt ali njegove posamezne določbe« (Grad 2007: 342).

²⁰ V 84. členu Statuta MO Velenje: »Zbor občanov skliče župan na lastno pobudo ali na pobudo občinskega sveta ali ožjega dela občine. Župan mora sklicati zbor občanov za vso občino na zahtevo najmanj 5 odstotkov volivcev v občini, zbor občanov v ožjem delu občine pa na zahtevo najmanj 5 odstotkov volivcev v tej skupnosti. Zahteva volivcev za sklic zbora občanov mora vsebovati pisno obrazložen predlog zadeve, ki naj jo zbor obravnava. Zahtevi je treba priložiti seznam volivcev, ki so zahtevo podprli. Seznam mora vsebovati ime in priimek volivca, datum rojstva in naslov stalnega prebivališča ter njihove podpise. Župan lahko zahtevo s sklepom zavrne, če ugotovi, da zahteve ni podprlo zadostno število volivcev. Slep z obrazložitvijo se vroči pobudniku zahteve ali prvemu podpisaneemu volivcu na seznamu. Župan skliče zbor občanov najkasneje v tridesetih dneh po prejemu pravilno vložene zahteve.«

Te vrste referendumov je lahko razpisan na pobudo župana ali člana občinskega sveta. O sami izpeljavi referendumov odloča občinski svet. Referendum pa mora biti razpisan, če to zahteva 5 odstotkov volivcev v občini. Predlog oziroma pobuda za referendum mora biti vložena 15 dni po sprejetju splošnega akta.

»Če je predlog na referendum zavrnjen, se predpis ne objavi, dokler se ob upoštevanju volje volivcev ne spremeni. Če je predpis potrjen, ga mora župan objaviti. Odločitev volivcev na referendumu zavezuje občinski svet do konca njegovega mandata« (Grad 2007: 352).

Na referendumu imajo pravico glasovati vsi občani, ki lahko glasujejo za člane v občinskem svetu. Odločitev na referendumu je sprejeta, če je zanjo glasovala večina udeležencev volitev.

2. Svetovalni referendum

Občinski svet lahko razpiše tudi *svetovalni referendum*, s katerim ugotovi voljo občanov ob posameznih vprašanjih. Predmet izjavljanja na referendumu je lahko katerokoli vprašanje iz pristojnosti občinskega sveta.

»Svetovalni referendum je po naravi lahko le prehodni (občinski svet ga lahko razpiše pred odločanjem o posameznem vprašanju) in fakultativni (razpiše se na pobudo občinskega sveta). Svetovalni referendum se razpiše za vso občino ali za njen del, referendumska odločitev pa občinskih organov ne zavezuje« (Grad 2007: 353).

3. Referendum o ustanovitvi in preoblikovanju občine in pokrajine

Tretja oblika referendumov na lokalni ravni je referendum o ustanovitvi in preoblikovanju občin in pokrajine. »Referendum je *obligatorni* (kar pomeni, da ga je potrebno razpisati na podlagi same ustave), po naravi predmeta odločanja pa je lahko le prehodni (torej preden državni zbor sprejme zakon o območju občine)« (Grad 2007: 353). Odločitev je na referendumu sprejeta, če je zanjo glasovala večina volivcev, ki so se udeležili volitev.

5. 5. 3 Ljudska iniciativa

Pri ljudski iniciativi prihaja pobuda s strani ljudi. »ZLS omogoča, da lahko najmanj 5 odstotkov volivcev v občini zahteva izdajo ali razveljavitev splošnega akta ali druge odločitve iz pristojnosti občinskega sveta oziroma drugih občinskih organov« (Grad 2007: 354).

6. LOKALNE VOLITVE V MESTNI OBČINI VELENJE

Volitve v občinske svete, volitve županov in volitve v svete krajevnih, vaških in četrtnih skupnosti ureja Zakon o lokalnih volitvah. Za te volitve velja, da se člani za občinske svete, župana in predstavnike manjših enot občine volijo na podlagi splošne in enake volilne pravice na svobodnih in neposrednih volitvah s tajnim glasovanjem.²¹

6. 1 Občinski svet Mestne občine Velenje

Občinski svet je najvišji organ odločanja o vseh zadevah v okviru pravic in dolžnosti občine. Občinski svet MO Velenje šteje 33 članov, zato se za izvolitev članov uporablja proporcionalni volilni sistem. Pri proporcionalnih volitvah se glasuje o listah kandidatov v volilni enoti (v eni volilni enoti se voli več oseb). Tako lahko volivec glasuje za eno listo kandidatov. Volivec lahko na glasovnici pri listi kandidatov, za katero je glasoval, označi kandidata, ki mu pri izvolitvi daje prednost pred ostalimi kandidati na listi (to je preferenčni glas).²²

V MO Velenje se glasuje o listah kandidatov v občini kot eni volilni enoti. Mandati se dodelijo listam kandidatom po zaporedju najvišjih količnikov, ki se dobijo tako, da se število glasov za vsako listo kandidatov deli z vsemi števili od ena do števila članov občinskega sveta (d'Hondtov sistem). Z listami kandidatov je izvoljenih toliko kandidatov, kolikor mandatov je dobila lista.

6. 1. 1 Volitve Občinskega sveta MO Velenje – 1994

Volitve v občinski svet so potekale 4. decembra 1994. Leta 1994 je bilo volilnih upravičencev 24.234. Volitev za občinski svet se je udeležilo 15.185 volivcev, kar je 62,70 % vseh volilnih upravičencev. Med oddanimi glasovnicami je bilo 1.211 neveljavnih in 13.974 veljavnih. Volivci so svoje glasove razdelili med petnajst list kandidatov.

²¹ Glej 1. in 2. člen Zakona o lokalnih volitvah.

²² Glej 13. člen Zakona o lokalnih volitvah.

Tabela 6. 1. 1. 1: Rezultati volitev v občinski svet leta 1994

IME LISTE	ŠT. GLASOV	% GLASOV	ŠT. MANDATOV
1. Zeleni	572	4,1	1
2. Demokratična stranka upokojencev Slovenije – DeSUS	1091	7,8	3
3. Neodvisni kandidat	189	1,4	0
4. Stranka demokratske akcije	686	4,9	1
5. Republikanska zveza Slovenije	839	6,0	2
6. Lista nestrankarskih kandidatov za razvoj mesta in vasi	484	3,5	1
7. Slovenska ljudska stranka – SLS	1349	9,7	3
8. NSZS	168	1,2	0
9. Jože Cevzar	250	1,8	0
10. Socialdemokratska stranka Slovenije – SDS	1721	12,3	4
11. Liberalna demokracija Slovenije – LDS	2275	16,3	6
12. Neodvisni gasilci za razvoj občine Velenje	232	1,7	0
13. Evgen Peroša	329	2,4	0
14. Združena lista socialnih demokratov – ZLSD	2664	19,1	7
15. Slovenski krščanski demokrati	1125	8,1	3

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 8/94.

Kot je razvidno v preglednici 6. 1. 1. 1 je največje število glasov, to je 19,1 % vseh veljavnih glasov, dobila Združena lista socialnih demokratov – ZLSD. S tem izidom so si v občinskem svetu zagotovili sedem mandatov. Po številu dobljenih glasov ZLSD-ju sledi Liberalna demokracija Slovenije – LDS, ki je s prejetimi 16,3 % glasov, dobila šest mandatov za sestavo občinskega sveta. Socialdemokratska stranka je na lokalnih volitvah 1994 prejela skupno 12,3 % odstotka glasov, kar po d'Hondtovem sistemu prinese štiri sedeže v občinskem svetu.

Za sestavo občinskega sveta so dobile po tri mandate Slovenska ljudska stranka – SLS, Slovenski krščanski demokrati in Demokratična stranka upokojencev Slovenije – DeSUS, ki si po takšnem vrstnem redu glede prejetega števila glasov tudi sledijo (glej tabelo 6. 1. 1. 1).

Svoj delež je z volitvami prejela tudi Republikanska zveza Slovenije, kateri so volivci namenili 6 % glasov, kar jim je prineslo dva mandata. Po en mandat so na teh volitvah dobile Stranka demokratske akcije, Zeleni in Lista nestranskih kandidatov za razvoj mesta in vasi.

Leta 1994 je bil občinski svet MO Velenje sestavljen iz 31 članov (v kasnejših volilnih letih je občinski svet sestavljen iz 33 članov). Volilna komisija je glede na število dobljenih glasov razdelila mandate med deset list kandidatov (za volilne rezultate glej tabelo 6. 1. 1. 1).

Mandat za sestavo občinskega sveta za obdobje štirih let so dobili:

- Združena lista socialnih demokratov: 7 mandatov
- Liberalna demokracija Slovenije: 6 mandatov
- Socialdemokratska stranka Slovenije: 4 mandati
- Slovenska ljudska stranka: 3 mandati
- Slovenski krščanski demokrati: 3 mandati
- Demokratična stranka upokojencev Slovenije: 3 mandati
- Republikanska zveza Slovenije: 2 mandata
- Stranka demokratske akcije: 1 mandat
- Zeleni: 1 mandat
- Lista nestranskih kandidatov za razvoj mesta in vasi: 1 mandat.

Moč velikih strank je razvidna tudi pri volilnih rezultatih v občinski svet. Velike in bolj poznane stranke so dobile večino glasov, kar je dobro razvidno iz razporeditve 31 mandatov. Manjše, nove in manj poznane strankarske liste so dobile manj mandatov, kar pa ne pomeni, da njihova prisotnost v občinskem svetu ni pomembna.

Brez mandatov so ostali predvsem samostojni in neodvisni kandidati (Jože Cevzar in Evgen Peroša) in tiste liste kandidatov, ki so se pojavile na politični sceni le za kratek čas oziroma njihova prepoznavnost in uspešnost še ni dosti izpričana. V to skupno lahko uvrstimo listo Neodvisnih gasilcev za razvoj občine Velenje.

6. 1. 2 Volitve Občinskega sveta MO Velenje – 1998

Volitve v občinski svet so bile 22. novembra 1998. Tega leta je bilo volilnih upravičencev 25.484. Volitev se je udeležilo 14.234, kar je 55,86% volilna udeležba. Med prejetimi 14.234 glasovnicami, oddane za občinski volilni svet, je bilo 849 neveljavnih oziroma 13.385 veljavnih. Dobljeni volilni glasovi in mandati za posamezno volilno listo so prikazani v tabeli 6. 1. 2. 1.

Tabela 6. 1. 2. 1: Rezultati volitev v občinski svet leta 1998

IME LISTE	ŠT. GLASOV	% GLASOV	ŠT. MANDATOV
1. Demokratična stranka upokojencev Slovenije – DeSUS	1097	8,2	3
2. Slovenska nacionalna desnica – SND	113	0,8	0
3. Naprej Slovenija – NPS	95	0,7	0
4. Golob Zdravko – nestrankarski kandidat	180	1,3	0
5. Slovenska ljudska stranka – SLS	1145	8,6	3
6. Zeleni Slovenije	276	2,1	0
7. Nestrankarska lista izvenmestnih krajevnih skupnosti	185	1,4	0
8. Združena lista socialnih demokratov – ZLSD	4151	31,0	12
9. Slovenska nacionalna stranka – SNS	159	1,2	0
10. Slovenski krščanski demokrati - SKD	814	6,1	2
11. Nestrankarska lista Velenja	146	1,1	0
12. Socialdemokratska stranka Slovenije – SDS	1685	12,6	5
13. Demokrati Slovenije	260	1,9	0
14. Liberalna demokracija Slovenije – LDS	2512	18,8	7
15. Republikanci Slovenije	567	4,2	1

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 12/98.

Združena lista socialnih demokratov Slovenije – ZLSD je s 4151 glasom oziroma z 31 %, dobila največ glasov in s tem tudi največje število mandatov na lokalnih volitvah leta 1998. Sledita ji Liberalna demokracija – LDS z 18,8 % in Socialdemokratska stranka Slovenije – SDS z 12,6 % vseh veljavnih glasov.

Dokaj podoben izid v odstotkih sta prejeli Slovenska ljudska stranka in Demokratična stranka upokojencev Slovenije, ki sta kot končni izkupiček dobili vsaka po tri mandate. Na tokratnih volitvah so svoj uspeh zabeležili tudi Slovenski krščanski demokrati z dvema mandatoma in Republikanci Slovenije (na prejšnjih volitvah so kandidirali z imenom Republiška zveza Slovenije) z enim mandatom.

V primerjavi z lokalnimi volitvami 1994 je mogoče ugotoviti, da si je na tokratnih volitvah 33 mandatov za sestavo občinskega sveta razdelilo sedem list, medtem ko jih je bilo na prejšnjih volitvah deset. Velika porast števila mandatov je opazna pri ZLSD-ju, ki so se iz sedmih mandatov povzpeli na dvanajst. Porast pri mandatih, za enega, so zabeležili tudi pri Slovenskih krščanskih demokratih.

Strankama SDS in Republikancem Slovenije je podpora v primerjavi s prejšnjimi volitvami nekoliko padla, zato sta dobili en mandat manj kot na prejšnjih volitvah.

33 članski občinski svet MO Velenje je bil za mandatno obdobje 1998–2002 sestavljen takole:

- Združena lista socialnih demokratov: 12 mandatov
- Liberalna demokracija Slovenije: 7 mandatov
- Socialdemokratska stranka Slovenije: 5 mandatov
- Slovenska ljudska stranka: 3 mandati
- Demokratična stranka upokojencev Slovenije: 3 mandati
- Slovenski krščanski demokrati: 2 mandata
- Republikanci Slovenije: 1 mandat.

Tako kot na prejšnjih volitvah je tudi na teh opazna večja podpora volivcev tistim listam, ki so večje, dlje časa in hkrati bolj poznane. Pravzaprav so si na lokalnih volitvah 1998 mandate razdelile enake stranke kot na prejšnjih, le da so nekatere zabeležile porast druge upad pri volilni podpori. O enakem številu mandatov glede na prejšnje lokalne volitve lahko govorimo pri Slovenski ljudski stranki in Demokratični stranki Slovenije, ki ostajata pri treh mandatih.

Uvrstitev na posamezna mesta po številu dobljenih mandatov ostaja v primerjavi s prejšnjimi volitvami skoraj nespremenjeno. Mesti na lestvici sta zamenjali listi Slovenskih krščanskih demokratov in Demokratična stranka Slovenije, ki je napredovala za eno mesto.

Na tokratnih volitvah v občinski svet se niso uvrstile zadnje tri liste kandidatov od prejšnjih volitev. To so Zeleni, Stranka demokratske akcije in Lista nestranskih kandidatov za razvoj mesta in vasi. Slednji dve nista sodelovali na lokalnih volitvah 1998.

6. 1. 3 Volitve Občinskega sveta MO Velenje – 2002

Volitve v občinski svet za mandatno obdobje 2002–2006 so potekale 10. novembra 2002. Na teh volitvah je imelo pravico voliti 26.270 občanov MO Velenje. Volitev v občinski svet se je udeležil 19.101 prebivalec občine, kar v odstotkih znaša 72,71 % vseh volilnih upravičencev lokalnih volitev v MO Velenje. Med oddanimi glasovi je bilo 1.094 neveljavnih glasov oziroma 18.007 veljavnih. Liste kandidatov in njihovi rezultati na lokalnih volitvah 2002 so prikazani v tabeli 6. 1. 3. 1.

Tabela 6. 1. 3. 1: Rezultati volitev v občinski svet leta 2002

IME LISTE	ŠT. GLASOV	% GLASOV	ŠT. MANDATOV
1. Slovenska ljudska stranka – SLS	964	5,4	2
2. Republikanci Slovenije	201	1,1	0
3. Stranka mladih Slovenije – SMS	1246	6,9	2
4. Združena lista socialnih demokratov – ZLSD	5428	30,4	12
5. Igor Klinc – nestranski kandidat	187	1,0	0
6. Stranka ekoloških gibanj Slovenije	315	1,7	0
7. Naprej Slovenija – NPS	88	0,5	0
8. Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka – N.Si	812	4,5	1
9. Slovenska nacionalna stranka	582	3,2	1
10. Liberalna demokracija Slovenije – LDS	4079	22,7	8
11. Socialdemokratska stranka Slovenije – SDS	2032	11,3	4
12. Zupan in socialisti Velenja	168	0,9	0
13. Stranka slovenskega naroda - SSN	111	0,6	0
14. Zdravko Golob nestranski kandidat	250	1,4	0
15. Demokratična stranka upokojencev Slovenije – DeSUS	1490	8,3	3

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 13/02.

Na lokalnih volitvah 2002 si je občinske sedeže MO Velenje razdelilo osem list kandidatov:

- Združena lista socialnih demokratov: 12 mandatov
- Liberalna demokracija Slovenije: 8 mandatov
- Socialdemokratska stranka Slovenije: 4 mandati
- Demokratična stranka upokojencev Slovenije: 3 mandati
- Stranka mladih Slovenije: 2 mandata
- Slovenska ljudska stranka: 2 mandata
- Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka: 1 mandat
- Slovenska nacionalna stranka: 1 mandat.

Tako kot že na prejšnjih volitvah v letih 1994 in 1996, so bili volivci tudi tokrat najbolj naklonjeni Združenim listi socialnih demokratov. Ti so prejeli dvanajst mandatov, tako kot na prejšnjih volitvah. Z izidom glede na prejšnje leto je lahko, sicer z drugim rezultatom teh volitev, zadovoljna tudi Liberalna demokracija Slovenije, ki je z enim mandatom več kot lani, prejela osem mandatov. Nekoliko manj uspešna je bila Socialdemokratska stranka Slovenije, kateri so volivci dodelili štiri mandate, kar je en sedež v občinskem svetu manj kot na prejšnjih volitvah. Status quo v primerjavi s prejšnjimi volitvami pri številu sedežev je ohranila Demokratična stranka upokojencev Slovenije s tremi mandati v občinskem svetu MO Velenje.

Na tokratnih volitvah je potrebno poudariti uspeh dveh novincev, in sicer Stranke mladih Slovenije (SMS) z dvema mandatoma in Slovenske nacionalne stranke (SNS) z enim mandatom.

Poleg že naštetih sta si sedeže v občinskem svetu zagotovila še Slovenska ljudska stranka in Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka (z novim imenom, na prejšnjih volitvah Slovenski krščanski demokrati). Za obe listi kandidatov je značilen postopen upad glede na število sedežev, pri prvi s treh na dva in pri Novi Sloveniji s treh na prvih volitvah, na en sam sedež na tokratnih.

Tako kot na prejšnjih volitvah tudi na teh ni nobenih posebnosti. Na najvišjih mestih ostajajo enake stranke, tudi njihov vrstni red ostaja skoraj nespremenjen. Edina posebnost je prvi in uspešni nastop novincev SMS-a in SNS-a. Sicer se tako kot na vsakih volitvah pojavljajo novinci, kot so recimo kakšni nestrankarski kandidati, je njihova podpora žal premajhna za pridobitev sedežev v občinskem svetu.

Posebnost volilnega leta 2002 je volilna udeležba, ki je med analiziranimi volitvami dosegla najvišjo stopnjo, in sicer 72,71 %. Razloge za tako veliko volilno udeležbo sem brez uspešnega odgovora iskala na MO Velenje, saj temu niso posvečali posebne pozornosti s kakšno analizo.

6. 1. 4 Volitve Občinskega sveta MO Velenje – 2006

Na volitvah dne 22. oktobra 2006 je imelo pravico voliti 27.766 občanov MO Velenje. Volitev za občinske svetnike se je udeležilo 14.843 volilnih upravičencev oziroma 53,46 % vseh volilnih upravičencev. Med 14.221 veljavnimi glasovnicami je bilo 635 neveljavnih (622 je bilo neveljavnih in 13 neoddanih). Liste kandidatov in izidi volitev so prikazani v tabeli 6. 1. 4. 1.

Tabela 6. 1. 4. 1: Rezultati volitev v občinski svet leta 2006

IME LISTE	ŠT. GLASOV	% GLASOV	ŠT. MANDATOV
1. Republikanci Slovenije	92	0,65	0
2. Stranka ekoloških gibanj Slovenije – SEG	182	1,28	0
3. Slovenska nacionalna stranka – SNS	481	3,38	1
4. Aktivna Slovenija – AS	142	1,00	0
5. Stranka slovenskega naroda – SSN	106	0,75	0
6. Marjan Štumpf in skupina volivcev	79	0,56	0
7. Neodvisna lista za pravičnost in razvoj	233	1,64	0
8. Slovenska demokratska stranka – SDS	3180	22,36	8
9. Velenje.com	163	1,15	0
10. Socialni demokrati – SD	4258	29,94	12
11. Liberalna demokracija Slovenije – LDS	2505	17,61	7
12. Stranka mladih Slovenije – SMS	576	4,05	1
13. Slovenska ljudska stranka – SLS	382	2,69	1
14. Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka – N.Si	652	4,58	1
15. Ismet Hari Huskić – nestrankarski kandidat	199	1,40	0
16. Demokratična stranka upokojencev Slovenije - DeSUS	991	6,97	2

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 34/06.

Z izkupičkom na lokalnih volitvah 2006, so lahko najbolj zadovoljni Socialni demokrati (prej imenovani Združena lista socialnih demokratov), ki so prejeli 29,94 % oziroma dvanajst mandatov. Njihovo število mandatov se ni spremenilo od volitev leta 1998.

Zamenjana razvrstitev je na drugem in tretjem mestu, kjer sta Slovenska demokratska stranka (prej Socialdemokratska stranka Slovenije) z osmimi mandati in Liberalna demokracija Slovenije s sedmimi mandati. LDS je v primerjavi z volitvami 1994 in 2002 dobila nižjo volilno podporo oziroma enako kot leta 1998. Sedeže v občinskem svetu so kot prejšnje leto zapolnile iste liste kandidatov kot zadnje volilno leto. Za vse ostale liste kandidatov je značilen manjši upad (imajo en sedež manj kot leta 2002), razen za Novo Slovenijo in Slovensko nacionalno stranko, ki sta zadržali rezultat zadnjih volitev (glej tabelo z volilnimi rezultati 6. 1. 4. 1).

Poseben uspeh so tega leta zabeležili v Slovenski demokratski stranki, ki so število sedežev iz leta 2002 podvojili na osem sedežev v občinskem svetu MO Velenje.

Po pregledu glasov je občinska volilna komisija ugotovila, da pripada posameznim listam kandidatov naslednje število mandatov:

- Socialni demokrati: 12 mandatov
- Slovenska demokratska stranka: 8 mandatov
- Liberalna demokracija Slovenije: 7 mandatov
- Demokratična stranka upokojencev Slovenije: 2 mandata
- Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka: 1 mandat
- Stranka mladih Slovenije: 1 mandat
- Slovenska nacionalna stranka: 1 mandat
- Slovenska ljudska stranka: 1 mandat.

Tudi na teh zadnjih volitvah so sedeže v občinskem svetu dobile stranke z daljšim stažem. Kot na vseh listah so se tudi na tej pojavili neodvisni kandidati (npr. Ismet Hari Huskić,) in novinci (npr. Velenje.com), ki pa vidnejšega uspeha niso zabeležili. Na zadnjih volitvah je kandidiralo šestnajst list kandidat, medtem ko jih je bilo na prejšnjih petnajst.

Tabela 6. 1. 4. 2: Liste kandidatov z mandati za posamezno volilno leto

IME LISTE	1994	1998	2002	2006
Socialni demokrati (prej ZLSD)	7	12	12	12
Liberalna demokracija Slovenija	6	7	8	7
Slovenska demokratska stranka	4	5	4	8
Slovenska ljudska stranka	3	3	2	1
Demokratska stranka upokojencev Slovenije	3	3	3	2
Nova Slovenija (prej SKD)	3	2	1	1
Stranka demokratske akcije	1			
Zeleni	1			
Lista nestr. kandidatov za razvoj mesta in vasi	1			
Stranka mladih Slovenije			2	1
Slovenska nacionalna stranka			1	1

Tabela 6. 1. 4. 2 prikazuje rezultate list kandidatov po številu mandatov v posameznem volilnem letu. Opazno je, da so vsako analizirano volilno leto največ sedežev dobili Socialni demokrati in da svoj rezultat zadnja tri volilna leta ohranjajo. V zadnjem letu je velik uspeh zabeležila Slovenska demokratska stranka, ki je s tem z drugega mesta izpodrinili dotedanjo Liberalno demokratsko stranko.

Na vseh volitvah se kaže kontinuiteta naslednjih strank: Socialni demokrati, Slovenska demokratska stranka, Liberalna demokracija Slovenije, Demokratska stranka upokojencev Slovenije, Slovenska ljudska stranka in Nova Slovenija. Prve analizirane volitve izstopajo tremi strankami, ki so dobile po 1 mandat. V zadnjih dveh letih pa sta si sedeže v občinskem svetu MO Velenje uspeli zagotoviti Slovenska nacionalna stranka in Stranka mladih Slovenije.

6. 2 Župan Mestne občine Velenje

Pravico voliti župana ima vsak, ki lahko voli člane občinskega sveta. Pravico biti voljen za župana pa ima vsak državljan Republike Slovenije, ki je na dan glasovanja dopolnil 18. let. Pogoj za kandidiranje in volitev župana je tudi stalno prebivališče v občini, v kateri kandidira in voli.²³

Volitve za župana potekajo hkrati z rednimi volitvami v občinski svet. Za župana je izvoljen kandidat, ki prejme večino vseh veljavnih glasov. Če noben od kandidatov ni dobil potrebne večine glasov, se opravi drugi krog volitev. Ta se opravi med kandidatoma, ki sta dobila največje število glasov. Če je več kandidatov z enakim največjim številom glasov ali če je dvoje ali več kandidatov dobilo drugo največje število glasov, se kandidata za drugi krog določi z žrebom.²⁴

6. 2. 1 Volitve za župana MO Velenje – 1994

Volitve so potekale 4. decembra 1994. Pravico voliti je imelo 24.234 občanov MO Velenje. Volitev se je udeležilo 15.189 občanov oziroma 62,68 %. Med prejetimi 15.189 glasovnicami je bilo neveljavnih glasovnic 671, veljavnih pa 14.518. Občani so izbirali med osmimi kandidati (glej tabelo 6. 2. 1. 1).

Tabela 6. 2. 1. 1: Rezultati glasovanja za župana, 1. krog, volitve 1994

zap. št.	KANDIDAT	ŠT. GLASOV	% GLASOV
1.	Adlof Štorman	1612	11,10
2.	Igor Centrih	565	3,89
3.	Anton Lovrec	593	4,08
4.	Srečko Meh	7050	48,56
5.	Marjan Gaberšek	810	5,58
6.	Borut Korun	1034	7,12
7.	Franc Sever	683	4,70
8.	Anton de Costa	2171	14,95

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 8/94.

²³ Glej 5. in 103. člen Zakona o lokalnih volitvah.

²⁴ Glej 107. člen Zakona o lokalnih volitvah.

Prvi prvih analiziranih županskih volitev ni kakšnih posebnosti. Že v prvem krogu je s potrebno večino, tj. z 48,56 %, zmagal Srečko Meh, ki sicer pripada Socialnim demokratom (bivša ZLSD). Ta je takrat zabeležila zmago tudi pri volitvah v občinski svet.

Na drugo mesto po številu glasov se je z 14,95 % glasov uvrstil Anton de Costa, ki pripada Slovenski demokratični stranki. Nekaj odstotkov za njim je zaostal Adolf Štorman, ki podpira stališča stranke Republikanci Slovenije.

Lahko rečem, da so kandidati, ki imajo zaledje močnejših strank dosegli večji uspeh, saj so ostali kandidati dobili pod 10 %.

6. 2. 2 Volitve za župana MO Velenje – 1998

Na volitvah dne 22. novembra 1998 je bilo 25.484 volilnih upravičencev. Volitev za župana MO Velenje se je udeležilo 14.238 občanov, kar predstavlja 55,87 %. Med prejetimi glasovnicami je bilo 339 neveljavnih oziroma 13.899 veljavnih.

Občani so lahko izbirali med štirimi kandidati: med tedanjim županom Srečkom Mehom, Adolfom Štormanom, Antonom de Costo in Jožefom Kavtičnikom. Število dobljenih glasov in rezultati volitev so prikazani v tabeli 6. 2. 2. 1.

Tabela 6. 2. 2. 1: Rezultati glasovanja za župana, 1. krog, volitve 1998

zap. št.	KANDIDAT	ŠT. GLASOV	% GLASOV
1.	Adolf Štorman	863	6,21
2.	Srečko Meh	8962	64,48
3.	Anton De Costa	2458	17,68
4.	Jožef Kavtičnik	1616	11,63

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 12/98.

V letu 1998 je zmagal župan iz prejšnjega mandatnega obdobja. Ponovno izvoljeni župan Srečko Meh je zmagal že v prvem krogu s 64,48 %. Drugi po prejetem številu glasov je bil Anton de Costa, ki je svoj izkupiček v primerjavi s prejšnjimi volitvami nekoliko povečal.

Tudi Adolf Štorman je že sodeloval na županskih volitvah, le da je bil njegov uspeh tokrat polovičen. Kot novinec na županskih volitvah se je pojavil Jožef Kavtičnik iz vrst stranke Liberalne demokracije Slovenije.

Primerjava s prejšnjimi volitvami kaže, da so na lokalnih volitvah za mesto župana ponovno kandidirali trije kandidati s prejšnjih volitev, in sicer: Srečko Meh, Anton de Costa in Adolf Štorman. Tokrat je Srečko Meh zmagal z več kot 60% volilno podporo volivcev, kar je več kot prejšnje volilno leto.

6. 2. 3 Volitve za župana MO Velenje – 2002

Na volitvah 10. novembra 2002 je imelo volilno pravico v MO Velenje 26.270. Skupni rezultati glasovanja so pokazali, da se je volitev za župana udeležilo 19.104 volilnih upravičencev. Med oddanimi glasovi je bilo 270 neveljavnih. 18.834 glasov pa je bilo razporejenih med naslednje kandidate (glej tabelo 6. 2. 3. 1).

Tabela 6. 2. 3. 1: Rezultati glasovanja za župana, 1. krog, volitve 2002

zap. št.	KANDIDAT	ŠT. GLASOV	% GLASOV
1.	Bernarda Šlehta	345	1,83
2.	Harald Karner	443	2,35
3.	Drago Martinšek	1765	9,37
4.	Franc Sever	3476	18,46
5.	Adolf Štorman	313	1,66
6.	Srečko Meh	12492	66,33

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 13/02.

Tudi na teh volitvah volilni komisiji ni bilo potrebno razpisati drugega kroga volitev, saj je tako kot na volitvah 1994 in 1998, tokrat še z nekoliko večjo večino (66,33 %), zmagal Srečko Meh. Ponovljeni kandidati s prejšnjih volitev je tokrat le Adolf Štorman, kateremu pa je podpora padla pod 2 %. Tako je na teh volitvah več novih in nepoznanih kandidatov. Iz stranke Slovenskih demokratov Slovenije je prejšnjega kandidata Antona de Costa zamenjal Franc Sever, ki pa ni resneje ogrozil zmage Srečka Meha. Kandidat Drago Martinšek se je županskih volitev udeležil s podporo Liberalne demokracije Slovenije, dosegel pa je 9,37 % volilnih glasov. Predlagatelj Haralda Karnerja za župana je bila Slovenska ljudska stranka. Njegov končni izkupiček je bil 2.35 % vseh veljavnih glasov. Edina kandidatka za županjo je prejela 1,83 % glasov, njen predlagatelj pa je bila stranka Naprej Slovenija, ki se je po teh volitvah umaknila s politične scene.

6. 2. 4 Volitve za župana MO Velenje – 2006

Na lokalnih volitvah za župana MO Velenje 2006 je imelo volilno pravico po volilnem imeniku 27.766 občanov. Županskih volitev se je udeležilo 14.852 volivcev, kar je 53,49 % vseh volilnih upravičencev. Med oddanimi glasovi je bilo 168 neveljavnih (od tega 4 glasovnice niso bile oddane) oziroma je bilo 14.684 veljavnih.

Tabela 6. 2. 4. 1: Rezultati glasovanja za župana, 1. krog, volitve 2006

zap. št.	KANDIDAT	ŠT. GLASOV	% GLASOV
1.	Franci Stropnik	162	1,10
2.	Andrej Kuzman	767	5,22
3.	mag. Franc Avberšek	2634	17,94
4.	Franc Sever	3753	25,56
5.	Srečko Meh	6835	46,55
6.	Herman Arlič	256	1,74
7.	Mihael Letonje	277	1,89

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 34/06.

Na zadnjih lokalnih volitvah je kandidiralo 7 kandidatov. Kandidata, ki sta se že prej pojavila na županskih volitvah sta Srečko Meh in Franc Sever. Med ostalimi kandidati volivci tokrat niso imeli na razpolago kandidatke za županjo.

Kandidati za župana so bili predlagani s strani naslednjih strank:

1. Franci Stropnik: predlagatelj Stranka ekoloških gibanj
2. Andrej Kuzman: predlagatelj Nova Slovenija
3. mag. Franc Avberšek: predlagatelj Liberalna demokracija Slovenije
4. Franc Sever: predlagatelj Slovenska demokratska stranka
5. Srečko Meh: Socialni demokrati
6. Herman Arlič: predlagatelj Slovenska ljudska stranka
7. Mihael Letonje: predlagatelj Slovenska nacionalna stranka.

Tako kot na prejšnjih volitvah je tudi na teh svojega kandidata predlagalo kar nekaj velikih in močnih strank: Slovenska demokratska stranka, Liberalna demokracija Slovenije in Socialni demokrati. Prvič so svojega kandidata predlagale Stranka ekoloških gibanj, Nova Slovenija in Slovenska nacionalna stranka.

Volilna komisija je po končanem 1. krogu volitev za župana ugotovila, da nihče od sedmih kandidatov ni prejel potrebne večine za zmago. Za izvolitev župana je volilna komisija razpisala 2. krog volitev, na dan 12. novembra 2006.

V drugem krogu sta se pomerila kandidata z največjim številom glasov. To sta bila Srečko Meh, s 46,55 % in Franc Sever s 25,56 % glasov. Ostali kandidati so prejeli pod 20 % glasov (glej tabelo 6. 2. 4. 1).

V drugem krogu volitev za župana MO Velenje je bilo 27.777 volilnih upravičencev. Volitev se je udeležilo 14.092 volivcev, kar je 50,73 % vseh volilnih upravičencev. Med oddanimi glasovnicami je bilo 13.989 veljavnih, 92 neveljavnih in 11 neoddanih.

V drugem krogu volitev je ponovno zmagal Srečko Meh, tokrat ne s tako veliko prednostjo kot doslej. Prejel je 8110 glasov, kar je 57,97 % (glej rezultate volitev za župana tabela 6. 2. 4. 2). Franc Sever je prejel 42,03 % glasov in je prvi kandidat, ki se je uspel tako zelo približati dosedanjemu županu Srečku Mehu.

Tabela 6. 2. 4. 2: Rezultati glasovanja za župana, 2. krog, volitve 2006

zap. št.	KANDIDAT	ŠT. GLASOV	% GLASOV
1.	Srečko Meh	8110	57,97
2.	Franc Sever	5879	42,03

Vir: Uradni vestnik MO Velenje, 37/06.

Zadnje volitve so bile napete vse do zadnjega trenutka, saj se bil tokrat drugi krog volitev med dvema močnima kandidatoma (gledano s stališča strank iz katerih prihajata).

Izidi volitev so prinesli ponovni mandat Srečku Mehu, ki se bo moral za pridobitev glasov iz prejšnjih volilnih let, dokazati na naslednjih lokalnih volitvah leta 2010.

7. POLITIČNA PATICIPACIJA V MESTNI OBČINI VELENJE

Najboljši in najbolj realen pokazatelj politične participacije občanov MO Velenje so zagotovo lokalne volitve. S pomočjo rezultatov volilne komisije je mogoče prikazati, koliko je volilnih upravičencev za posamezno volilno leto in kakšna je bila volilna udeležba.

7.1 Volilna udeležba na volitvah 1994, 1998, 2002 in 2006²⁵

- Prve analizirane volitve so potekale 4. decembra 1993. Izmed 24.234 volilnimi upravičenci se je volitev tega leta udeležilo 15.195, izraženo v odstotkih to predstavlja 62,70 % vseh volilnih upravičencev.
- 22. novembra 1998 so potekale druge analizirane volitve v občinski svet in volitve za župana. Tega leta je imelo volilno pravico v MO Velenje 25.484 občanov. Volitev se je (županskih volitev in volitev v občinski svet) udeležilo 14.255 ljudi oziroma 55,94 % volilnih upravičencev.
- Naslednje volitve so potekale 10. novembra 2002. Na teh lokalnih volitvah je imelo pravico voliti 26.270 občanov Velenja. Svoje mnenje in prepričanje pa je izkazalo 19.112 volivcev, kar je 72,75% volilna udeležba.
- Skupni rezultati udeležbe v MO Velenje za leto 2006 so prikazani za prvi in drugi volilni krog. V prvem volilnem krogu občani niso dobili zmagovalca na županskih volitvah. V času prvega kroga je imelo volilno pravico 27.766 občanov, volilna udeležba pa je bila 53,5% oziroma je bilo oddanih 14.856 glasov. V drugem krogu bi se volitev lahko udeležilo 27.777 volivcev, svoj glas pa so oddali 14.103 volivci. V drugem krogu je bila volilna udeležba 50,77%.

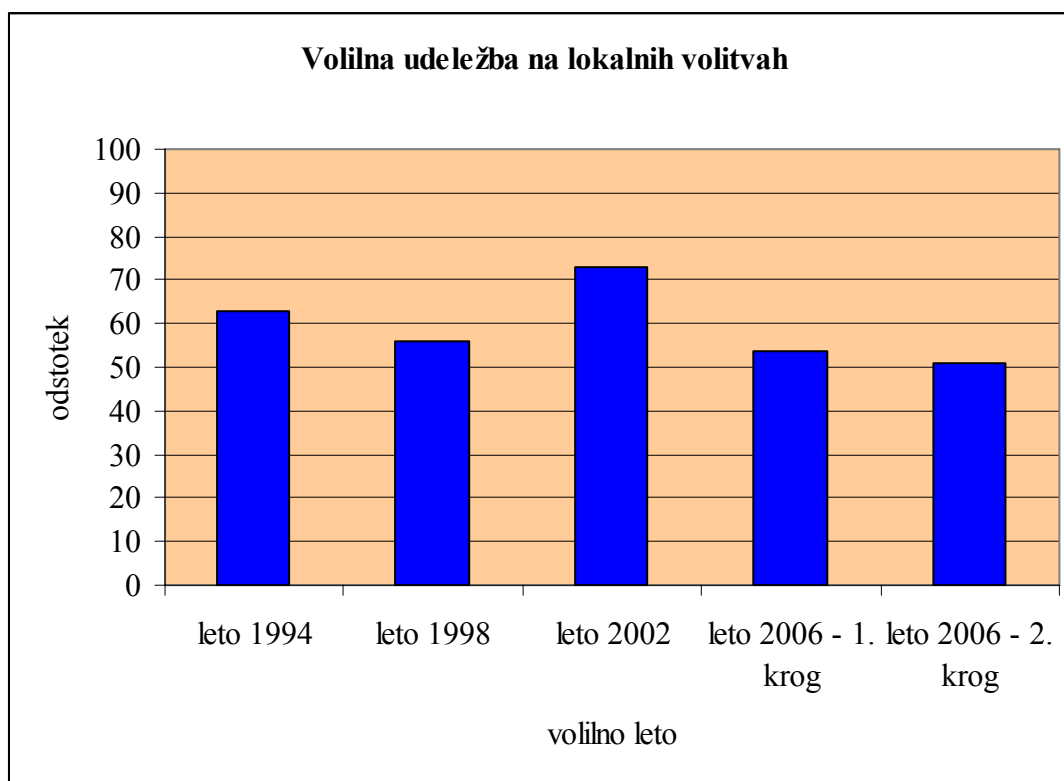
Kot je razvidno iz podatkov volilne komisije MO Velenje, je vsako volilno leto več volilnih upravičencev. Kar pa za volilno udeležbo ne moremo trditi. Pravzaprav je zanj značilno nekakšno nihanje. Predvsem izstopata leti 1994 in 2002 z visoko volilno udeležbo.

²⁵ V tem poglavju so podani rezultati udeležbe občanov na posameznih volitvah za celotno MO Velenje. V prejšnjem poglavju je posebej prikazano število upravičencev in udeležencev za volitve v občinski svet in posebej za volitve župana.

Po pogovoru s predstavniki občine ni bilo pravega odgovora, zakaj ravno v teh letih takšna volilna udeležba. Dejali so, da s tem niso nikoli posebej ukvarjali, zagotovo pa je na to vplivalo več dejavnikov.

Upad volilne udeležbe je čutiti v letih 1998 in 2006. Na zadnjih lokalnih volitvah je bila volilna udeležba najnižja med analiziranimi volilnimi leti. Za leto 2006 je značilen močan upad volilne udeležbe, sploh v drugem volilnem krogu za župana, ko je bila volilna udeležba malo nad 50 odstotki. (glej graf 7. 1. 1).

Graf 7. 1. 1: Volilna udeležba na posameznih volitvah prikazana v odstotkih



Vir: Podatki volilne udeležbe so iz Uradnih vestnikov MO Velenje.

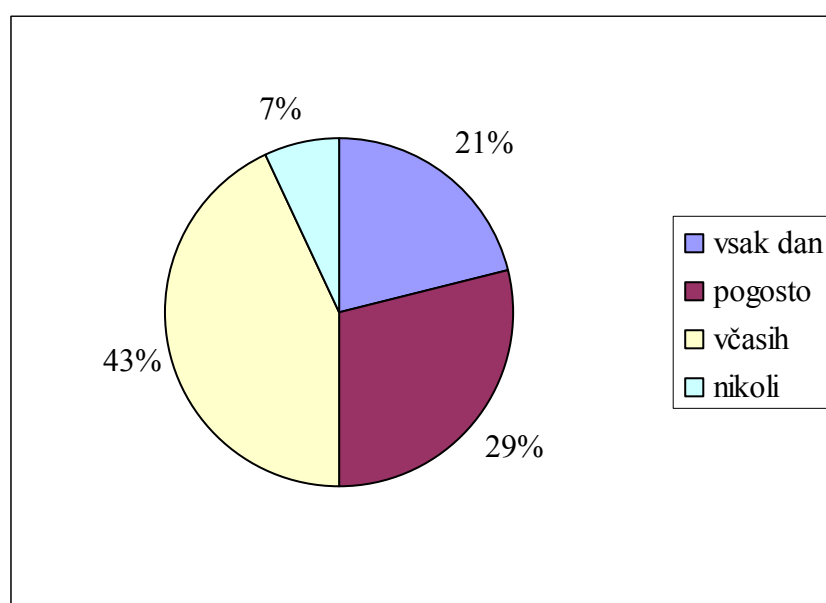
7. 2 Druge oblike politične participacije občanov MO Velenje

V okvir politične participacije poleg udeležbe na lokalnih volitvah, spada še mnogo drugih aktivnosti državljanov oziroma občanov, tako konvencionalnih kot nekonvencionalnih oblik. S pomočjo anketnega vprašalnika sem iskala odgovore na vprašanja o drugih oblikah politične participacije občanov Velenja.²⁶

Pogosto se občani o lokalni politiki informirajo iz javnih medijev. Največ k temu pripomorejo lokalni časopisi, lokalne televizije, lokalni radii in internetne strani. V času volitev za informiranje poskrbijo županski kandidati in liste kandidatov za svetnike tudi z razpošiljanjem propagandnega materiala in reklam, s prepričevalno vsebino.

Za občane MO Velenje velja, da jih večina med njimi včasih spremlja dogajanje v lokalni politiki (43 % vprašanih). Med vprašanimi je veliko naročenih na lokalni časopis tednik Naš čas, ki postreže s politično in družbeno sfero Velenja. Nekaj malega od vprašanih jih uporablja internetne strani, to je značilno predvsem za mlajšo populacijo, ki izražajo svoja mnenja preko foruma na spletni strani www.velenje.com. Zelo mali je odstotek tistih, ki se za lokalno politiko sploh ne zanimajo (le 7 % vprašanih). Kar polovica pa je takšnih, ki poročanje o lokalnih politiki spremljajo vsak dan ali zelo pogosto (glej graf 7. 2. 1). Ponavadi so to ljudje, ki so ali člani političnih strank ali kakšnih drugih nepolitičnih organizacij.

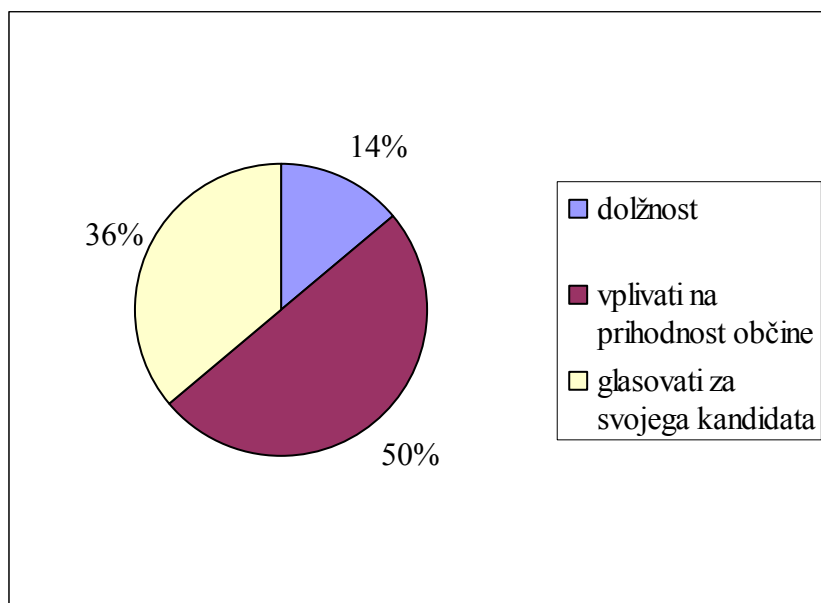
Graf 7. 2. 1: Spremljanje poročanja o lokalni politiki v medijih



²⁶ Na anketna vprašanja je odgovarjalo 42 naključno izbranih anketirancev. Vsi podatki in trditve temeljijo na vzorcu anketiranih.

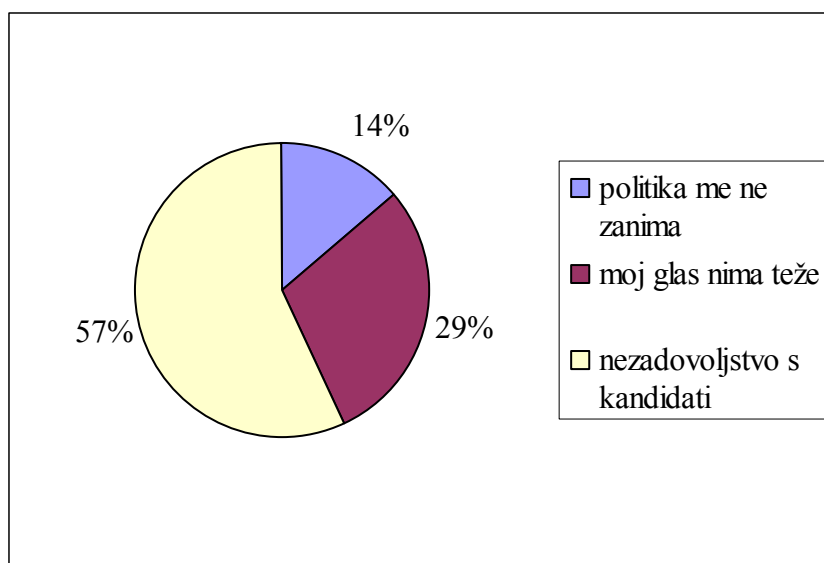
Vsakdo, ki se udeleži volitev se jih udeleži z nekim razlogom, namenom. Med anketiranimi se večina udeležuje lokalnih volitev z namenom vplivati na prihodnost občine. Takšnega menja je bila polovica anketiranih (50 %). 36 % vprašanih se lokalnih volitev udeleži zato, da dajo glas svojemu kandidatu in s tem upajo na njegovo zmago ter na uveljavljanje svojih želja in potreb, še bolj pa na izpolnjevanje le-teh. Dokaj velik odstotek predstavljajo tisti, ki se lokalnih volitev v MO Velenje udeležujejo zgolj iz občutka dolžnosti (za rezultate glej graf 7. 2. 2).

Graf 7. 2. 2: Razlogi za udeležbo na lokalnih volitvah



Poleg tistih, ki se udeležujejo volitev, je nekaj tudi takšnih, ki so katerih izmed analiziranih volitev izpustili (lokalne volitve leta 1994, 1998, 2002 ali 2006). Za njihov izostanek na lokalnih volitvah je največkrat krivo nezadovoljstvo s kandidati za župana. Takšnih odgovorov je bilo 57 %. Med anketiranci je moč najti tudi tiste, ki so prepričani, da njihov glas tako ali tako nima vpliva (29 %), nekaj malega pa je tudi takšnih, ki jih politika ne zanima (glej graf 7. 2. 3). Nezadovoljstvo s kandidati je mogoče podkrepiti s kontinuiteto kandidatov in njihovih predlagateljev.

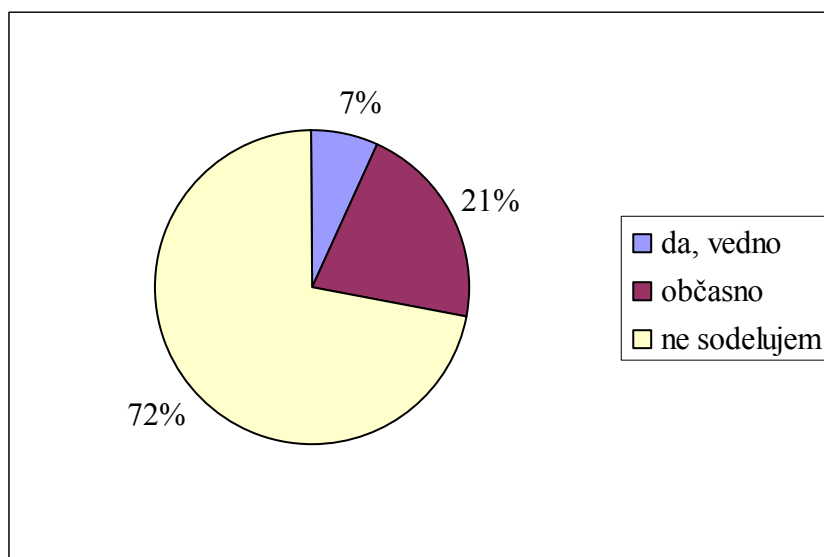
Graf 7. 2. 3: Razlogi za neudeležbo na lokalnih volitvah



Občani so sooblikovalci politike, pa naj bo to preko volitev ali pa neposredno kot člani političnih strank ali nepolitičnih organizacij. Po anketnem vprašalniku je 72 % vprašanih odgovorilo, da ne sodelujejo niti v politični stranki niti v nepolitični organizaciji. Precej nizek je odstotek tistih, ki v takšnih oblikah delujejo vedno (7 % vprašanih). V skupini tistih, ki se s politiko na takšen ali drugačen način ukvarjajo občasno je 21 % (glej graf 7. 2. 4). V skupino občasno so se uvrstili tudi tisti, ki so aktivni vsaj v času volitev. Nekateri so to razlagali kot prepričevanje ostalih za to koga naj volijo, deljenje letakov, razpravljanje o kandidatih ...

Ti rezultati so predvsem zanimivi glede na to, da je večina (57 % vprašanih) anketiranih občanov odgovorila, da so z delovanjem župana in mestnega sveta nezadovoljni. Zanimivi so predvsem s stališča, da ljudje sami ne posegajo v politično sfero in jo prikujejo sebi primerno. Udejstvovanje na lokalnih volitvah je odločilnega pomena, vendar je sama politična aktivnost še bolj. 64 % vprašanih je dejalo, da se ne bi udeležilo volitev kot kandidati ali za župana ali za občinskega svetnika. Komaj 14 % občanov bi bilo pripravljenih kandidirati, vendar so dejali, da so prepričani, da bi bil njihov uspeh težko uresničljiv, saj moraš imeti za sabo močno podporo politične stranke in dosti denarja za izpeljavo dobre predvolilne kampanje (rezultati so prikazani v grafu 7. 2. 4).

Graf 7. 2. 4: Sodelovanje v politični stranki ali nepolitični organizaciji na lokalni ravni



Občani MO Velenje se zelo redko udeležujejo javnih razprav ali predstavitev v MO Velenje. 64 % vprašanih se do sedaj še ni udeležilo česa temu podobnega. Tudi to spada v okvir informiranja občanov in z udeleževanjem teh razprav bi lahko veliko spremenili, izrazili mnenja, stališča, predloge, svoje znanje izpopolnili itd.

Poleg konvencionalnih oblik politične participacije so se anketirani občani Velenja velikokrat udeležili tudi nekonvencionalnih oblik. Pri nekonvencionalnih oblikah sem občanom omenila proteste, shode, podpise peticij. Takšnih, ki so se kdajkoli udeležili česa takšnega, je bilo 57 %. Velika večina od teh je odgovorila, da se njihova udeležba nanaša predvsem na podpise peticij in ne v smislu organiziranih protestov ali shodov.

8. ZAKLJUČEK

Politično dogajanje v občini je v veliki meri odvisno od volje volivcev. V svojem diplomskem delu sem se ukvarjala z lokalnimi volitvami v Mestni občini Velenje. Pod drobnogled se vzela zadnja štiri volilna leta, z volitvami za župana in volitvami v občinski svet in volilno udeležbo.

Ob analizi volilnih rezultatov sem ugotovila, da se število volilnih upravičencev z leti povečuje. Žal pa ni mogoče enako trditi za volilno udeležbo. Volilna udeležba na občinski ravni niha. Posebej izstopa volilno leto 2002, ko je bila volilna udeležba na ravni občine najvišja, kar 72,75%. Po odgovor sem se napotila na občino, kjer pa se z volilno udeležbo na lokalnih volitvah nihče posebej ne ukvarja in niti ni bilo, za katera izmed volilnih let analiziranih v diplomskem delu, to narejeno. Z go. Zdravko Vasiljevič, pristojno za podajanje informacij o lokalnih volitvah v MO Velenje, sva prišli do zaključka, da je na to lahko vplivalo več dejavnikov. Odvisno je lahko od političnega razporeditve v občini, od aktivnosti in učinkovitosti volilnih kampanj, navsezadnje tudi od vremena. Mogoče je reči, da je v zadnjem volilnem letu, to je letu 2006, bila najnižja volilna udeležba. Še posebej se je to pokazalo pri županskih volitvah, ko so morali volivci ponovno na volišča, saj je bil razpisan drugi krog županskih volitev.

Pri volitvah za občinske svetnike so pri vseh štirih volilnih letih zmagali oziroma dobili največje število mandator Socialni demokrati. Njihova kontinuiteta je vidna tudi pri številu mandator – dvanajst v zadnjih treh volilnih letih in zmaga na vseh štirih analiziranih lokalnih volitvah. Določena kontinuiteta je vidna tudi na drugem in tretjem mestu, kjer sta bili ves čas v ospredju Liberalna demokracija Slovenije in Slovenska demokratska stranka. Za vsa analizirana volilna leta velja politična kontinuiteta glede list kandidatov, še bolj pa to velja za volilne rezultate. Najbolj pisana sestava občinskega sveta velja za leto 1994, ko si je mandatne sedeže, takrat 31 sedežev, razdelilo kar 10 kandidatnih list. V zadnjih dveh volilnih letih pa sta se dosedanjim strankam pridružila še Stranka mladih Slovenije in Slovenska ljudska stranka.

Politična kontinuiteta je vidna tudi na županskih volitvah. V letih 1994, 1996 in 2002 je Srečko Meh zmagal že v prvem volilnem krogu, brez večjih nasprotnikov. Težji boj je potekal leta 2006, ko sta se s kandidatom Francem Severjem spopadla v drugem volilnem krogu. Spominjam se predvolilnih bojev, ko sta se kot kandidata oba pojavljala v oddajah na lokalni televiziji Velenjska televizija (VTV), kjer sta imela prava soočenja s tem, kdo bo več

obljubil in s tem pritegnil večjo pozornost volivcev. To je bilo prvo volilno leto, ko se zmaga kandidata ni dala napovedati vnaprej. Pa vendar, je tudi tokrat zmagal Srečko Meh.

Očitno je, da za Velenje velja politična kontinuiteta na županskih in občinskih volitvah. S tem lahko potrdim drugo zastavljeno hipotezo, kjer sem napovedala, da velja politična kontinuiteta na županskih volitvah in se posledično odraža tudi na občinskih. Župan spada v stranko Socialnih demokratov in ta ima tudi ves čas večino mandatov za občinski svet. Razlog lahko iščemo predvsem v dobrem poznavanju stranke že s parlamentarne ravni, na volitvah se pojavljajo vsako leto in očitno jim vsako leto uspe, glede na to da se število volivcev povečuje, prepričati vse več ljudi, da oddajo svoj glas zanje.

Prvo in širše zastavljeno hipotezo sem preverjala z volilno udeležbo na lokalnih volitvah in z anketnim vprašalnikom. Volilna udeležba niha. Izstopata leti 1994 in 2002, medtem ko leti 2002 in 2006 za nekaj odstotkov presegata 50% volilno udeležbo. Glede na zadnje volitve lahko rečem, da zanimanje zanje pada. Predvsem je vidna veliko razhajanje med letoma 2002 in 2006, kjer je razlika skoraj 20%. Drugače večina občanov lokalno politiko spremlja občasno. Udeležbo na volitvah smatrajo nekateri kot dolžnost, večina pa pravi, da se volitev udeležijo z namenom, vplivati na prihodnost občine. Tisti, ki se katerih izmed volitev niso udeležili, so dejali, da je v glavnem razlog, da niso zadovoljni s kandidati.

Zelo velik odstotek, 72 %, predstavljajo tisti, ki ne sodelujejo v politični stranka ali kakšni drugi nepolitični organizaciji. Veliko jih ni zadovoljnih z delovanjem župana in občinskih svetnikov. Sami, kot pravijo, ne bi kandidirali za takšno funkcijo (64 % odstotkov vprašanih), saj so prepričani, da je za to potrebna dobra finančna in moralna podpora stranke.

Prvo postavljeno hipotezo, da občani MO Velenje kažejo vse manj interesa za politično participacijo, lahko potrdim. Volilna udeležba je bila zadnje leto najnižja, ljudje so z delovanjem župana in občinskega sveta nezadovoljni, ne udeležujejo se javnih razprav, ne sodelujejo v politični ali kakšnih drugih nepolitičnih organizacijah, za lokalno politiko pa se večina vprašanih zanima le občasno.

Za MO Velenje velja politična kontinuiteta na županskih volitvah in volitvah v občinski svet. Ljudje so politično vse manj aktivni in za lokalno politiko ne kažejo prevelikega interesa. Z to ugotovitvijo sta obe zastavljeni hipotezi v diplomskem delu potrjeni.

9. LITERATURA

Samostojne publikacije:

- Beetham, David (1994): *Defining and measuring democracy*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage.
- Brezovnik, Boštjan, Grafenauer Božo, Oplotnik Žan in Milan Železnik (2005): *Pristojnosti slovenskih občin*. Maribor: Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila.
- Budge, Ian (1996): *The new challenge of Direct Democracy*. Cambridge: Polity Press.
- Della Porta, Donatella, prevod Marjan Sedmak (2003): *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Sophia.
- Fink-Hafner, Danica (2001): *Politične stranke*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Fink-Hafner, Danica (2004): *Politične stranke in interesne skupine (zapiski iz predavanj in prosojnice)*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hague, Rod, Harrop Martin in Shaun Breslin (1993): *Comparative government and politics*. London: Macmillan.
- Grad, Franc in Pavle Svete (2006): *Lokalne volitve 2006*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Grad, Franc in Pavle Svete (1998): *Predpisi o lokalnih volitvah in lokalni samoupravi*. Ljubljana: Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije.
- Grad, Franc, Kaučič Igor, Ribičič Ciril in Ivan Kristan (1999): *Državna ureditev Slovenije*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
- Janda, Kenneth, Berry, Jeffrey M. in Jerry Goldman (1992): *The challenge of democracy: Government in America*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Kaučič, Igor in Franc Grad (2007): *Ustavna ureditev Slovenije*. Ljubljana: GV Založba.
- Šmidovnik, Janez (1995): *Lokalna samouprava*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Virant, Grega (2004): *Pravna ureditev javne uprave*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Vlaj, Stane (2001): *Uvod v javno upravo*. Ljubljana: Visoka upravna šola.

Članki v revijah in zbornikih:

- Brezovšek, Marjan (1995): Politična participacija. *Teorija in praksa* 32 (3–4), 199–211.
- Brezovšek, Marjan (2002): Problem volilne (ne)udeležbe na lokalnih volitvah in volilno ravnanje. V Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002*, 36–48. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Brezovšek, Marjan (2002): Proučevanje lokalne demokracije in zaznave Slovencev. V Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002*, 9–21. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Brezovšek, Marjan in Miro Haček (2002): Značilnosti kandidiranja na lokalni ravni. V Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002*, 49–62. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Grafenauer, Božo ... [et al.] (2007): Župani, izvoljeni na lokalnih volitvah 2006. *Lex localis* V (1), 1–29.
- Haček, Miro (2002): Lokalne volitve zgolj kot indikator za parlamentarne?. V Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002*, 22–35. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Haček, Miro (2002): Rezultati lokalnih volitev 2002 (priloga). V Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002*, 184–187. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Haček, Miro (2007): Lokalne volitve – še vedno zgolj drugorazredne volitve? *Lex localis* V (1), 31–46.
- Kuster Lipicer, Simona (2002): Lokalne volitve in dejavnosti, povezane z njimi – pogled iz zornega kota volivca. V Marjan Brezovšek, Miro Haček in Alenka Krašovec (ur.): *Lokalna demokracija I. Analiza lokalnih volitev 2002*, 125–137. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Makarovič, Matej (2002): Politična participacija v desetletju demokratizacije. V Niko Toš (ur.): *Demokracija v Sloveniji: prvo desetletje*, 41–64. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Pravni viri:

- *Ustava Republike Slovenije 1991*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=150&docid=28&showdoc=1> (28. julij 2007).

- *Zakon o lokalni samoupravi* (1993). Ljubljana: Uradni list RS 72, 6/1994, 45/1994, 57/1994, 14/1995, 20/1995, 63/1995, 73/1995, 9/1996, 39/1996, 44/1996, 26/1997, 70/1997, 10/1998, 68/1998, 74/1998, 12/1999, 36/1999, 59/1999, 70/2000, 94/2000, 100/2000, 28/2001, 87/2001, 16/2002, 51/2002, 108/2003, 77/2004, 72/2005, 21/2006, 14/2007, 60/2007.

Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=zakon+o+lokalni+samoupravi&mandate=-1&unid=UPB|869EDFD6B1F72EC9C125730D002B280E&showdoc=1> (29. julij 2007).

- *Zakon o lokalnih volitvah* (1993). Ljubljana: Uradni list RS 72, 6/1994, 45/1994, 57/1994, 14/1995, 20/1995, 63/1995, 73/1995, 9/1996, 39/1996, 44/1996, 26/1997, 70/1997, 10/1998, 68/1998, 74/1998, 12/1999, 36/1999, 59/1999, 70/2000, 94/2000, 100/2000, 28/2001, 87/2001, 16/2002, 51/2002, 108/2003, 77/2004, 72/2005, 21/2006, 14/2007, 60/2007.

Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=zakon+o+lokalnih+volitvah&mandate=-1&unid=UPB|CDD50E2AFBCB2766C125730D002B0978&showdoc=1> (29. julij 2007).

- *Zakon o evidenci volilne pravice* (2002). Ljubljana: Uradni list RS 52, 11/2003, 73/2003, 118/2006.

Dostopno na <http://www.dz-rs.si/index.php?id=101&sm=k&q=zakon+o+evidenci+volilne+pravice&mandate=-1&unid=UPB|C25C3BA5630D7C1BC12572210031AAB1&showdoc=1> (30. julij 2007).

- Statut Mestne občine Velenje (1999). *Uradni vestnik MO Velenje* 6.
- Statut Mestne občine Velenje (2006). *Uradni vestnik MO Velenje* 9.
- Občinska volilna komisija MO Velenje (1994). *Uradni vestnik MO Velenje* 16.

Internetni viri:

- Internet 1:
Državna volilna komisija (1998): *Lokalne volitve 1998, drugi krog*.
Dostopno na <http://volitve.gov.si/lv1998/> (1. avgust 2007).
- Internet 2:
Velenje.com (2002): *Lokalne volitve 2002*.
Dostopno na <http://velenje.com/2002volitve.php> (5. avgust 2007).
- Internet 3:
Državna volilna komisija (2006): *Lokalne volitve 2006*.
Dostopno na <http://volitve.gov.si/lv2006/index.html> (1. avgust 2007).
- Internet 4:
MO Velenje: *Organizacijska shema uprave in Mestne občine Velenje*.
Dostopno na <http://www.velenje.si/default.asp?id=94> (30. julij 2007).
- Internet 5:
Statistični urad Republike Slovenije: *Lokalne volitve 1994–2006*.
Dostopno na <http://www.stat.si/doc/pub/06-RP-078-0701.pdf> (8. avgust 2007).
- Internet 6:
Občinska volilna komisija MO Velenje (1998), *Uradni vestnik MO Velenje 12*.
Dostopno na <http://www.velenje.si/default.asp?id=296> (3. avgust 2007).
- Internet 7:
Občinska volilna komisija MO Velenje (2002), *Uradni vestnik MO Velenje 13*.
Dostopno na <http://www.velenje.si/default.asp?id=292> (4. avgust 2007).
- Internet 8:
Občinska volilna komisija MO Velenje (2006), *Uradni vestnik MO Velenje 34*.
Dostopno na <http://www.velenje.si/default.asp?id=402> (7. avgust 2007).
- Internet 9:
Občinska volilna komisija MO Velenje (2006), *Uradni vestnik MO Velenje 37*.
Dostopno na <http://www.velenje.si/default.asp?id=402> (7. avgust 2007).

10. PRILOGA

Politična participacija civilne družbe v Mestni občini Velenje

anketni vprašalnik

1. Kako pogosto spremljate poročanje o lokalni politiki v medijih (radio, TV, internet ...)?

1. vsak dan
2. pogosto
3. včasih
4. nikoli

2. Če ste se v letih '94, '98, '02 in '06 udeležili katerih izmed lokalnih volitev, kakšni so bili razlogi za vašo udeležbo?

1. dolžnost
2. vplivati na prihodnost občine
3. glasovati za svojega kandidata

3. Če se v letih '94, '98, '02 in '06 niste udeležili katerih izmed lokalnih volitev, kakšni so bili razlogi za vašo neudeležbo?

1. politika me ne zanima
2. moj glas nima teže
3. nezadovoljstvo s kandidati
4. moj kandidat nima možnosti

4. Ste kdaj prepričali prijatelja naj glasuje za določeno stranko/kandidata?

1. da
2. ne

5. Ali sodelujete na lokalni ravni v politični stranki ali nepolitični organizaciji (društvu, klubu, združenju)?

- 1. da, vedno
- 2. občasno
- 3. ne sodelujem

6. Ste kdaj sodelovali v kakšni volilni kampanji (zbiranje podpisov, deljenje letakov ...)?

- 1. da
- 2. ne

7. Ste se kdaj udeležili kakšne javne razprave ali predstavitve v MO Velenje?

- 1. da
- 2. ne

8. Ste se kdaj udeležili kakšnega protesta, shoda, stavke, podpisa peticije ali kakšne druge oblike nekonvencionalne politične participacije na lokalni ravni?

- 1. da
- 2. ne

9. Ste zadovoljni z delovanjem župana oziroma mestnega sveta?

- 1. da
- 2. ne
- 3. politika me ne zanima

10. Bi bili pripravljeni kandidirati za župana/županjo oziroma člana/članico občinskega sveta?

- 1. da
- 2. ne
- 3. ne vem